

İlkokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığı, Zorbalık ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Uğur Günel¹
Naif Ergün^{2*}

¹Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı,
Mardin, Türkiye
ugurgunel482@gmail.com

²Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi, Mardin, Türkiye
naifergun@artuklu.edu.tr

*Sorumlu Yazar

Geliş tarihi: 27.05.2024
Kabul tarihi: 29.10.2024
Yayın tarihi: 31.01.2025

Özet: Bu çalışmanın amacı ilkökul öğrencilerinin ekran bağımlılığı, zorbalık ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama modeliyle yürütülen bu çalışmaya Mardin ilinden 226 erkek ve 222 kız olmak üzere toplam 448 öğrenci katılmıştır. Bulgulara göre, ilkökul öğrencilerinin ekran bağımlılığı, zorbalık ve yalnızlık seviyelerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ekran bağımlılığı ve zorbalık düzeyleri kızların lehine anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur. Öğrencilerin kardeş sayısı, ebeveyn eğitim düzeyi, sınıf düzeyi ve hane geliri değişkenlerine göre zorbalık düzeyinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Öğrencilerin hane geliri, anne eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre yalnızlık düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Zorbalık, yalnızlık ve ekran bağımlılığı arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Son olarak cinsiyet, yalnızlık ve anne ekran kullanım sıklığı değişkenleri birlikte zorbalığı yordamaktadır.

Anahtar Kelime: Çocuk, İlkokul, Ekran, Bağımlılık, Zorbalık, Yalnızlık

GİRİŞ

Okullar, çocukların bilgi ve beceri kazanmasında çok önemli rollere sahiptir. Okula karşı olumsuz tutumun gelişmesi bu gibi önemli kazanımların elde edilmesini zorlaştırabilir. Çocukların okula karşı olumsuz tutum geliştirmelerinde okul süreci içerisinde karşılaştıkları olumsuz durumlar etken olabilmektedir. Okul ortamdaki olumsuz durumlardan en yaygın olanı zorbalık sorunudur (Pişkin, 2002). Zorbalık, bireyin diğer bireyler tarafından kasıtlı ve sürekli bir şekilde rahatsız edilmesi olarak tanımlanmıştır (Olweus, 1993). Zorbalık sorununun okullarda hala yaygın olarak görülmeye devam ettiği ve önemli bir sorun olarak görüldüğü raporlanmıştır (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü [OECD], 2019; Yosep vd., 2024). Bu soruna karşı çoğu ülke araştırmalar yapmakta, yasalar çıkarmakta ve önleme müdahaleleri uygulamaya çalışmaktadır (Bradshaw, 2015). Bu müdahalelerin etkili olabilmesi için zorbalığın doğasının, etkilerinin, ilişkilerinin ve nedenlerinin bilinmesi son derece önemlidir.

Zorbalık pek çok sosyal, duyuşsal, akademik ve psikolojik soruna etken olabilmektedir. Zorbalığın depresyon, stres, düşük benlik algısı, yetersiz arkadaşlık becerileri, çekingenlik, uyumsuzluk ve düşük akademik performans gibi birçok olumsuz etkisi tespit edilmiştir (Swearer vd., 2012). Aynı zamanda bu olumsuz etkilerin yaşam boyu sürebileceği ve kişilerin intihara kadar sürüklenebileceği saptanmıştır (Kim & Leventhal, 2008). Özellikle zorbalığın çocuk ve gençlerde yaygın olarak görülmesi bu tür olumsuzlukların etki boyutunu da arttırabilmektedir. Nitekim bu tür olumsuz etkilerden dolayı Dünya Sağlık Örgütü (DSO) (2012) zorbalığı bir halk sağlığı problemi şeklinde sınıflandırmıştır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) (2019) araştırma raporuna göre dünya genelinde okula giden her üç öğrenciden biri (%32) zorbalığa maruz kalmaktadır. Pişkin (2010) araştırmasında, Türkiye'de de zorbalığın yaygın olarak görüldüğünü ve okula giden öğrencilerin yaklaşık üçte birinin (%35) zorbalığa maruz kaldığını bulmuştur.

Önemli bir halk sağlığı sorunu olan zorbalığın nedenlerinin ve ilişkilerinin bilinmesi bu olguyla mücadelede son derece önemlidir. Kişilerin demografik özellikleri, sınıf düzeyi, okul türü ve okulun bulunduğu ortam gibi birçok etmenin zorbalığı ortaya çıkarabileceği tespit edilmiştir (Pişkin, 2002). Son dönemlerde ise saldırganlık barındıran dijital ekran içeriklerinin de zorbalıkla ilişkili olabileceği

vurgulanmaktadır. Televizyondaki şiddet içerikli yayınların (Olweus, 1995); olumsuz içerikler barındıran medya araçlarının; öldürme, yok etme gibi saldırganlık içeren bilgisayar oyunlarının (İrfaner, 2009) zorbaca davranışlara sebebiyet verebileceği belirtilmektedir.

Teknoloji kullanımlarının faydalarının yanı sıra olumsuz etkilerinin de olduğu ve bu olumsuz etkilerin başında teknoloji bağımlılığının geldiği bildirilmektedir (Küçükvardar, 2019). Teknolojinin bilinçsizce, aşırı ve takıntılı kullanılması olarak ifade edilen teknoloji bağımlılığı, son dönemlerde teknolojik yeniliklerden biri olan ve her geçen gün ilgi odağı haline gelen ekran bağımlılığı söylemi ile de kullanılmaktadır. Ekran bağımlılığı, davranışsal bağımlılıklar şeklinde ele alınan ekrana sahip akıllı telefon, televizyon, akıllı saat, tablet, bilgisayar-oyun, internet bağımlılığı gibi bağımlılıkların yerine kullanılabilir güncel ve çatı bir adlandırmadır (Lin vd., 2019).

Son dönemlerde dünya genelinde (Kemp, 2023) ve Türkiye’de (TUİK, 2021) bilişim teknolojileri ve internet kullanımlarında önemli artışların olduğu rapor edilmiştir. Yeşilay (2020), teknoloji kullanımlarındaki bu artışların bireyleri hem bağımlılığa sürükleyebileceğini hem de bu kullanımların bireylerde başka birçok olumsuzluklar oluşturabileceğini açıklamıştır. Bu açıklamayla örtüşen önemli araştırmalar olduğu görülmüştür. Örneğin Baltacı ve diğerlerinin (2020) çocuklarla yapmış oldukları araştırmada, uzun süre takıntılı ekran kullanan çocukların okul başarılarının düştüğü, sosyal becerilerinin gelişmediği, toplumsal etkileşimlerinin azaldığı ve ilişkilerinde çatışmalar yaşadıkları tespit edilmiştir. Yine Kırbaş ve diğerleri (2007) araştırmalarında, sürekli televizyon izleyen çocukların laf söyleme, söylenti çıkarma, vurma, itme, lakap takma gibi zorbalık benzeri davranışlar göstermeye daha meyilli olduklarını saptamışlardır.

Benzer başka bir araştırmada İrfaner (2009), şiddet ve zorbalık barındıran dijital oyun ve medya içeriklerinin uzun süreli ve takıntılı kullanılması sonucunda kişilerin bu saldırganca davranışlara özendikleri ve bu davranışlara olan eğilimlerinin arttığı saptanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin (TBMM) (2020) “Çocuk Ölümünü Araştırma Komisyonu Raporu” zorbalık ve ekran bağımlılığının ilişkili olabileceği konusunda dikkat çekicidir. Rapora göre, son yıllarda 114 çocuğun Türkiye’de intihar ettiği ve sosyal medyanın çocukları ölüme sürükleyebileceği bildirilmiştir. Bu çarpıcı raporda sosyal medyanın etkileri yanı sıra alışkanlıklar, bağımlılıklar, kendini beğenmeme, aile ve okul arkadaşlarıyla sorunlar, akran zorbalığı ve siber zorbalık gibi faktörler intihar nedenleri arasında sayılmıştır.

Araştırmalar, saldırganca davranışlar barındıran dijital ekran içerikleri ile zaman geçiren bireylerin de saldırganca davranışlar sergileyebileceğini göstermektedir. Literatürde zorbalığın nedenlerine ilişkin yapılmış araştırmaların çoğunda genel olarak kişisel, ailevi, ilişkisel ve toplumsal etkenlere değinildiği görülmüştür (Özdiğer-Arslan & Savaşer, 2009; Smokowski & Kopasz, 2005). Ekran bağımlılığı ya da medya kullanımlarındaki olumsuzluklar ile zorbalık arasındaki ilişkinin incelendiği az sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Demirel, 2022; Elmacıgil, 2021; Hazar & Ekici, 2021). Demirel (2022) ve Elmacıgil’in (2021) araştırmaları dışında yapılmış olan diğer araştırmaların ergenlik dönemi ve sonrasına yönelik araştırmalar oldukları görülmüştür. Bu bağlamda zorbalık ve ekran kullanımlarındaki olumsuzluklarla daha etkili mücadele edilmesi ve önleyici tedbirler alınması kapsamında ergenlik öncesi ilkökul çocuklarına yönelik olarak zorbalık ve ekran bağımlılığı arasındaki ilişki çalışılmıştır.

Zorbalıkla ilgili yapılmış araştırmalar incelendiğinde genel olarak ilişkisel problemlerin zorbalığı ortaya çıkardığından ya da ilişkisel problemlerin zorbalık sonucunda ortaya çıktığından bahsedildiği görülmüştür (Kim & Leventhal, 2008; Smokowski & Kopasz, 2005; Swearer vd., 2012). Bu ilişkisel problemlerin daha çok sosyal becerileri zayıf, çekingen, içine kapanık bireyler tarafından sergilendiği ileri sürülmektedir. Bireyler bu davranışları sergilerken yalnızlık gibi üzüntü verici durumlara sürüklenebilmektedirler (Smokowski & Kopasz, 2005). Bu bakımdan temelde yalnızlık olgusunun zorbalık olgusu bakımından önemli bir değişken olduğu anlaşılmaktadır. Bu olguya değinmek zorbalığın doğasının daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Yalnızlık, kişinin sosyal çevresinde arzu ettiğiinden daha az ilişkiye sahip olması veya var olan sosyal ilişkilerinde tatmin olmadıklarında ortaya çıkan hoş olmayan durumdur (Asher & Paquette, 2003). Asher ve arkadaşlarına (1984) göre yalnızlığın yoğun yaşanması kişilerde yüksek düzeyde mutsuzluğa, çekingenliğe, güvensizliğe ve saldırganca davranışlara sebebiyet verebilmektedir. Ayrıca araştırmalarında, tıpkı yetişkinler gibi çocukların da yalnızlık yaşayabileceklerini saptamışlardır. Benzer şekilde Dupper (2002), sosyal ilişkilerinde yetersizliği olan çocuğun akranlarıyla sağlıklı etkileşimler kuramayacağını, yalnızlaşabileceğini ve büyüdükçe bu istenmeyen durumların devam edebileceğini ifade etmektedir.

Yalnızlığın çocuklarda oluşumunda hem kişisel hem de çevresel pek çok faktör etkili olabilmektedir. Ev taşıma, okul değişimi, yakın çevreden uzaklaşma, akranları tarafından dışlanma, ebeveynlerin ayrılması, sevilen bir yakının veya hayvanın kaybı çocukların yalnızlığına neden olabilmektedir. Düşük özgüven, utangaç, kaygılı, çekingen (Smokowski & Kopasz, 2009), sosyal ilgisiz (Copan & Weeks, 2010) özelliklerinden bazılarını taşıyan çocukların yalnızlığa daha yatkın oldukları belirtilmektedir. Ayrıca uzun

sürel ve takıntılı ekran kullanımı (Baltacı vd., 2020) ile akran zorbalığının (Dupper, 2002) da yalnızlığa sebep olabileceği belirtilmektedir.

Smokowski ve Kopasz (2005), empati seviyesi düşük, iletişim becerileri gelişmemiş, dürtü ve öfke kontrolü zayıf çocukların daha fazla zorbalık yaptığını; sosyal becerileri gelişmemiş, içine kapanık, akranları tarafından pek tercih edilmeyen yalnız çocukların zorbalığa uğrama ihtimallerinin diğer çocuklara göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Buna göre araştırma bulguları yalnızlığın zorbalık olgusuyla ilişkisinin olabileceğini göstermektedir. Yapılmış araştırmalar incelendiğinde, yalnızlık ve zorbalık ilişkisi konu alan araştırmaların (Eminoğlu, 2018) çok az olduğu ve rastlanan araştırmaların ise ergenlik öncesi dönemleri kapsamadığı görülmüştür. Bu bağlamda yalnızlık olgusunun zorbalık gibi son derece ciddi bir sorun alanı için önemli bir değişken olabileceği düşünülmüştür. Önleyici hizmetler kapsamında ergenlik öncesi yaş gruplarında, bu olgular arasındaki ilişkinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmüştür.

Bütün bu bilgiler ışığında bir toplumda zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlık olgularının yüksek düzeyde olması hem bireysel hem de toplumsal açıdan ciddi sorunlar oluşturabilir. Literatürde bu konularda ergenlik öncesi döneme yönelik yapılmış araştırmaların çok az olduğu görülmüştür (Aktan, 2022; Balak, 2017; Boyacı, 2019; Demirel, 2022; Duyan vd., 2015; Furuncu, 2019; Kaya, 2005). Hem halk sağlığı açısından daha koruyucu ve problemlere karşı daha önleyici olması hem de literatüre katkı yapması bakımından bu üç konunun birlikte ele alınıp ilkökul çağındaki küçük yaş gruplarıyla çalışılmasının son derece önemli olduğu düşünülmüştür.

Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı ilkökul düzeyindeki öğrencilerinin genel zorbalık eğilimleri, ekran bağımlılığı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1) İlkokul öğrencilerinin algıladıkları genel zorbalık eğilimleri, ekran bağımlılıkları ve yalnızlıkları ne düzeydedir? Bu düzeyler, öğrencilerin demografik değişkenlerine göre (cinsiyet, kardeş sayısı, hane geliri, sınıf ve ebeveyn eğitim düzeyi) anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

2) İlkokul öğrencilerinin genel zorbalık eğilimleri, ekran bağımlılıkları, yalnızlıkları ve katılımcıların (anne, baba, öğrenci) ekran kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3) İlkokul öğrencilerinin ekran bağımlılıkları, yalnızlıkları, cinsiyetleri ve katılımcıların (anne, baba, öğrenci) ekran kullanım sıklıkları birlikte öğrencilerin genel zorbalık düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Çalışmada betimsel yaklaşımlardan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla kullanılmaktadır (Karasar, 2011). Buna göre ilkökul öğrencilerinin zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlık düzeylerinin birbirleriyle ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, uygun örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Bu teknik para, emek ve zaman sınırlılıkları nedeniyle çalışma grubunun araştırmaya uygun ve kolay ulaşılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk vd., 2016). Buna göre çalışmanın evreni Mardin Artuklu ilçesindeki ilkökul öğrencileridir. Örnekleme ise bu ilçedeki ilkökuller arasından seçilen üç ilkökulün ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf kademelerinde bulunan 13 şubenin öğrencileridir. Seçilen bu okulların farklı sosyo-ekonomik yapıdaki mahallelerden olmalarına dikkat edilmiştir. Ayrıca seçilen okulların mesafe olarak ulaşılabilir ve bu seçilen öğrencilerin öğretmenlerinin bilimsel araştırma yapmayı destekleyen öğretmenler olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışmada toplam 497 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 49'unun (26 erkek ve 23 kız) formu eksik veya hatalı olduğundan geçersiz sayılmış ve hesaba katılmamıştır. Buna göre 226'sı erkek, 222'si kız olmak üzere toplam 448 öğrencinin verileri geçerli sayılmış ve incelemeler bu veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin anne ve babalarının %99'u birlikte yaşamakta ve hayattadır. Öğrenciler 7 ile 10 yaş aralığında ve yaş ortalamaları 8,87'dir. Çalışmaya ikinci sınıflardan 108 (%24.1) öğrenci, üçüncü sınıflardan 151 (%33.7) öğrenci ve en fazla katılımcının olduğu dördüncü sınıflardan 189 (%42.2) öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin babalarının daha çok lisans mezunu [146'sı (%32.6)], annelerinin ise daha çok lise mezunu [155'i (%34.6)] eğitim düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Çoğu aile [295'i (%65.9)] iki veya üç çocukludur. Babaların çoğu [210'u (%46.9)] özel sektörde çalışmaktadır. Annelerin çoğu [322'si (%71.9)]

çalışmamakta; çalışan annelerin çoğu kamu sektöründe [78'i (%17.4)] çalışmaktadır. 265 öğrencinin (%59.1) hane geliri çok düşük veya düşük düzeydedir. Öğrencilerin %77.3'ü ekranı 3 saatin altında, %21.2'si ekranı 3-7 saat arasında ve %1.6'sı ise 7 saatin üstünde ekran kullandıkları bildirilmiştir. Babaların %62.3'ü ekranı 3 saatin altında, %31.2'si ekranı 3-7 saat arasında ve %6.5'i ise 7 saatin üstünde ekran kullandıkları aktarılmıştır. Annelerin ise %78.1'i ekranı 3 saatin altında, %20.3'ü ekranı 3-7 saat arasında ve %1.6'sı ise 7 saatin üstünde ekran kullandıkları bildirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu, öğrencilere ve velilerine yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda ebeveynlerin çocuğa yakınlık dereceleri, medeni durumları, yaşları, meslekleri, eğitim düzeyleri ile ailenin hane gelir düzeyi, öğrencinin cinsiyeti, yaşı, doğum sırası, kardeş sayısı, sınıf düzeyi ve katılımcıların ekran kullanım sıklıklarına yönelik sorular bulunmaktadır.

Zorbalık Eğilimi Ölçeği, Dölek'in (2002) geliştirdiği bu ölçek, tamamı 26 maddeden oluşan 4'lü Likert (1: Hiç katılmıyorum-4: Kesinlikle katılıyorum) tipi bir ölçektir. 17 maddesi düz, 9 maddesi ise ters yüklemlidir (Dölek, 2002). Balak (2017) tarafından ölçeğin ilkökul öğrencileri (3 ve 4. sınıflar) için uygun olduğu (güvenirlilik katsayısı $\alpha = .84$) tespit edilmiştir. Bu çalışma kapsamında uygulanan Zorbalık Eğilimi Ölçeği'nin geneli için Cronbach's Alpha değeri .79 bulunmuştur. Cronbach Alfa (α) katsayısı $0.60 \leq \alpha < 0.80$ değerleri arasında olduğunda ölçek güvenilirdir (Kalaycı, 2018).

Problemlili Medya Kullanım Ölçeği (PMK), Domoff ve diğerlerinin (2017) çocuklara (4-11 yaş) yönelik olarak, DSM V'te bahsedilen İnternet Oyun Oynama Bozukluğu ölçütlerine göre hazırlanmıştır. Çocuklardaki problemlili medya kullanımını belirlemek üzere geliştirilmiştir. Ölçme aracının 9 maddelik kısa formu da 27 maddelik uzun formu da tek faktörlü yapıdadır. Maddeler 1 (asla) ile 5 (her zaman) yönünde giden likert ölçek tarzındadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe problemlili kullanımlar da yükselmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını göz önünde bulundurarak doldurdıkları, çocuklardaki genel olarak görsel ekran teknolojilerinin (bilgisayar, televizyon, akıllı telefon, tablet gibi) problemlili kullanımını belirlemeye çalışan bir ölçektir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin kısa formu kullanılmıştır. Ölçeğin kısa formu için Cronbach's alfa değerinin .93 olduğu saptanmıştır (Domoff vd., 2017). Bu ölçek Furuncu (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda PMKÖ-kısa form maddelerinin faktör yüklerinin .53 ile .84 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu uyarlamada Cronbach's Alfa değeri .92 olduğu saptanmıştır (Furuncu, 2019). Bu çalışma kapsamında uygulanan PMKÖ- Ebeveyn Kısa formunun Cronbach's Alpha değeri .91 bulunmuştur.

Çocuklar için Yalnızlık Ölçeği, çocuklar tarafından algılanan yalnızlığı tespit etmek amacıyla Asher ve diğerleri (1984) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 5'li Likert (1: Benim için her zaman doğru- 5: Benim için hiçbir zaman doğru değil) tipli 24 maddeden oluşan bir ölçektir. İlkokul ve ortaokul seviyesindeki 3, 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Ölçeğin 16 maddesi çocukların yalnızlığını ölçmektedir. Diğer 8 madde ise çocukların hobileriyle ilgili dolgu maddeleridir. Testten elde edilen puanların artması yalnızlığın da arttığını göstermektedir. Ölçek ilk olarak Kaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmış, daha sonra revize amacıyla Duyan ve arkadaşları (2015) tarafından uyarlama çalışması tekrar yapılmıştır. Ölçekteki yalnızlığı ölçen maddelerin (16 madde) Cronbach Alfa değeri .90 olarak belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında uygulanan Yalnızlık Ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri .85 bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın verilerini toplamak amacıyla, ölçeklerden sorumlu araştırmacılardan, Mardin Artuklu Üniversitesi Etik Kurulundan (No: 12.01.2023-2023/14-1) ve Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğünden (No: 02.02.2023- E-63050228-605.99-69801832) gerekli izinler alınmıştır. Bu izinler doğrultusunda 2022-2023 eğitim öğretim yılı ikinci dönemi Mart-Nisan (2023) aylarında öğrencilerin velilerinden ve veli onayı olan öğrencilerden çalışma verileri toplanmıştır. Onam formu, Demografik Bilgiler formu ve PMKO-Kısa formu öğrenciler vasıtasıyla (tüm formları eve götürüp, getirdiler) velilerinden toplanmıştır. Daha sonra diğer zorbalık ve yalnızlık ölçekleri ise velisi tarafından onayı bulunan, formlardaki kod numarası kendilerine denk gelecek şekilde belirlenen öğrencilere uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Öğrencilerin ölçekleri doldururken zorlanmadıkları görülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler, IBM SPSS Statistics programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sorularına yönelik olarak yapılacak olan analizlerin ilk aşamasında normal dağılımlarına bakılmıştır. Normal dağılım değerleri için Kolmogorov-Smirnov test değerleri ve Basıklık- Çarpıklık (Kurtosis and Skewness) değerleri esas alınmıştır. Yapılan analizlerde, PMKO'daki anne eğitim düzeyi değişkeni, Yalnızlık Ölçeğindeki kardeş sayısı, sınıf düzeyi, hane geliri ve ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenleri ve son olarak Zorbalık Ölçeğindeki

ebevenylerin eğitim düzeylerine göre $N > 50$ için Kolmogorov-Smirnov test değeri $p > .05$ 'i karşılandığından normal dağılım gösterdikleri görülmüştür. Geriye kalan diğer tüm değişkenlerin Basıklık- Çarpıklık (Kurtosis and Skewness) değerlerinin ± 1 aralığında oldukları ve bu verilerin normal dağılım gösterdikleri görülmüştür (Tabachnick & Fidel, 2013). Ayrıca çalışmada yapılan analizlerde ölçeklerin tümünden elde edilen Cronbach Alpha (α) değerlerinin .79 ile .91 değerleri arasında değiştiği ve güvenilir olduğu saptanmıştır.

Zorbalık ölçeği ortalama değerleri 1 ile 4 arasında değişmektedir. Sayı değerinin artması zorbalığın da arttığına işaret etmektedir. Buna göre alınan değer 1.00-1.75 arasında ise “Çok Düşük”; 1.76- 2.50 arasında ise “Düşük”; 2.51- 3.25 arasında ise “Yüksek” ve 3.26- 4.00 arasında ise “Çok Yüksek” olduğunu ifade etmektedir (Dölek, 2002). Yalnızlık ölçeği toplam puanları 24 ile 120 sayı değerleri arasında değişmektedir. Sayı değerinin artması yalnızlığın da arttığına işaret etmektedir. Buna göre alınan değer 24.00- 43.20 arasında ise “Çok Düşük”; 43.21- 62.40 arasında ise “Düşük”; 62.41-81.60 arasında ise “Orta”; 81.61-100.80 arasında ise “Yüksek” ve 100.81-120.00 arasında ise “Çok Yüksek” olduğunu ifade etmektedir (Duyan vd., 2015). Ekran bağımlılığı ölçeği ortalama değerleri 1 ile 5 arasında değişmektedir. Sayı değerinin artması ekran bağımlılığının da arttığına işaret etmektedir. Buna göre alınan değer 1.00-1.80 arasında ise “Çok Düşük”; 1.81- 2.60 arasında ise “Düşük”; 2.61-3.40 arasında ise “Orta”; 3.41-4.20 arasında ise “Yüksek” ve 4.21-5.00 arasında ise “Çok Yüksek” olduğuna işaret etmektedir (Furuncu, 2019).

Çalışmadaki sürekli değişkenler (zorbalık, ekran bağımlılığı, yalnızlık ve ekran kullanım sıklıkları) arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı değerlerine göre incelenmiştir. Zorbalığa, ekran bağımlılığına ve yalnızlığa ilişkin düzeylerin kardeş sayısı, sınıf düzeyi, hane geliri ve ebevenylerin eğitim düzeyi değişkenlerine göre muhtemel farklılıkların anlamlılığının tespiti için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); cinsiyetler arası muhtemel farkların analizi için bağımsız gruplararası t testi uygulanmıştır. Bu test sonuçlarının etki büyüklükleri için Hattie (2009) ve Cohen (1988) değerleri temel alınarak değerlendirme yapılmıştır. Çalışmadaki son sorunun cevabı için çoklu regresyon (enter yöntemi) uygulanmıştır.

BULGULAR

Birinci Araştırma Sorusuna Dair Bulgular

Çalışmadaki ilk araştırma sorunun cevabına yönelik olarak ilkokul öğrencilerinin zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlıklarının hangi düzeyde olduğuna bakılmıştır.

Tablo 1

İlkokul Öğrencilerinin Zorbalık, Ekran Bağımlılığı ve Yalnızlık Düzeyleri

Ölçek	\bar{x}	SS	Sh _x	Düzye
Zorbalık	1.77	.36	.02	Düşük
Ekran Bağımlılığı	2.11	.86	.04	Düşük
Yalnızlık	39.55	12.07	.57	Çok Düşük

Tablo 1’de görüldüğü üzere ilkokul öğrencilerinin zorbalık ($2.51 < \bar{x} < 3.25$) ve ekran bağımlılığı ($2.61 < \bar{x} < 3.40$) seviyelerinin “düşük” düzeyde; yalnızlık seviyelerinin ($24.00 < \bar{x} < 43.20$) ise “çok düşük” düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın devamında öğrencilerin zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlık düzeylerinin cinsiyet, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, hane geliri ve ebevenylerin eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılaşmaların olup olmadığına bakılmıştır. Bulgular aşağıda sunulmuştur;

Tablo 2

İlkokul Öğrencilerinin Zorbalık, Ekran Bağımlılığı ve Yalnızlık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t	sd	p	d
Zorbalık	Kız	222	1.71	.34	.02	446	-3.58	.00**	.36
	Erkek	226	1.83	.37	.02				
Ekran Bağımlılığı	Kız	222	1.98	.79	.05	440.97	-3.38	.00**	.85
	Erkek	226	2.25	.89	.06				
Yalnızlık	Kız	222	40.63	12.20	.82	446	1.88	.06	--
	Erkek	226	38.49	11.87	.79				

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 2’de görüldüğü üzere, erkeklerin zorbalık düzeyleri kızlardan anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($t_{(446)} = -3.58$; $p < .01$). Test sonucunda hesaplanan etki büyüklüğü $d = .36$ farkın orta düzeyde

olduğu görülmektedir. Benzer şekilde erkek öğrencilerin ekran bağımlılığı düzeyleri kız öğrencilerinkinden anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($t_{(440,97)} = -3.38; p < .01$). Hesaplanan etki büyüklüğü $d = .85$ farkın yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Yalnızlık düzeyi için cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 3

Öğrencilerin Bazı Demografik Değişkenlerinin Zorbalık, Yalnızlık ve Ekran Bağımlılığı Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Değişkenler	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Zorbalık	Sınıf Düzeyi	Gruplar Arası	1.72	2	.86	6.87	.002**	.03
		Grup İçi	55.73	445	.13			
		Toplam	57.45	447				
	Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	1.56	4	.39	3.78	.02*	.03
		Grup İçi	55.89	443	.13			
		Toplam	57.45	447				
	Baba Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	3.53	5	.71	5.79	.000***	.07
		Grup İçi	53.92	442	.12			
		Toplam	57.45	447				
	Anne Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	2.77	5	.55	4.47	.000***	.05
		Grup İçi	54.68	442	.12			
		Toplam	57.45	447				
Hane Geliri	Gruplar Arası	1.77	3	.59	4.71	.003**	.03	
	Grup İçi	55.68	444	.12				
	Toplam	57.45	447					
Yalnızlık	Sınıf Düzeyi	Gruplar Arası	486.81	2	243.40	1.68	.19	--
		Grup İçi	64644.21	445	145.27			
		Toplam	65131.02	447				
	Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	1546.68	4	386.67	2.69	.03*	.02
		Grup İçi	63584.33	443	143.53			
		Toplam	65131.02	447				
	Baba Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	986.84	5	197.37	1.36	.24	--
		Grup İçi	64144.18	442	145.12			
		Toplam	65131.02	447				
	Anne Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	1954.09	5	390.82	2.73	.02*	.03
		Grup İçi	63176.92	442	142.93			
		Toplam	65131.02	447				
Hane Geliri	Gruplar Arası	1526.81	3	508.94	3.55	.01**	.02	
	Grup İçi	63604.20	444	143.25				
	Toplam	65131.01	447					
Ekran Bağımlılığı	Sınıf Düzeyi	Gruplar Arası	2.04	2	1.02	1.39	.25	--
		Grup İçi	326.60	445	.73			
		Toplam	328.64	447				
	Kardeş Sayısı	Gruplar Arası	1.51	4	.38	.51	.73	--
		Grup İçi	327.13	443	.74			
		Toplam	328.64	447				
	Baba Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	4.40	5	.88	1.20	.31	--
		Grup İçi	324.25	442	.73			
		Toplam	328.64	447				
	Anne Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	2.88	5	.58	.78	.56	--
		Grup İçi	325.76	442	.74			
		Toplam	328.64	447				
Hane Geliri	Gruplar Arası	5.17	3	1.72	2.37	.07	--	
	Grup İçi	323.47	444	.73				
	Toplam	328.64	447					

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğrencilerin zorbalık düzeyleri arasında sınıf düzeyine göre anlamlı farklar bulunmaktadır [$F_{(2,445)} = 6.87; p < .01$]. LSD test sonucuna göre ikinci sınıf ($\bar{x} = 1.75, SS = .36$) ve üçüncü sınıf ($\bar{x} = 1.70, SS = .37$) öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeyleri, dördüncü sınıf ($\bar{x} = 1.84, SS = .34$) öğrencilerin

zorbalık eğilimi düzeylerinden anlamlı şekilde daha düşüktür. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .03$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin zorbalık düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklar olduğu saptanmıştır [$F_{(4,443)} = 3.10; p < .05$]. LSD test sonucuna göre tek çocuk olanların zorbalık eğilimi düzeyleri ($\bar{x} = 1.69, SS = .26$), kardeş sayısı dört olan ($\bar{x} = 1.84, SS = .35$) ve dördün üstü olanların ($\bar{x} = 1.85, SS = .36$) zorbalık eğilimlerinden anlamlı şekilde daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca iki kardeş ($\bar{x} = 1.71, SS = .36$) olanların zorbalık eğilim düzeyleri kardeş sayısı üç ($\bar{x} = 1.80, SS = .36$), dört ($\bar{x} = 1.84, SS = .35$), beş ve üstü ($\bar{x} = 1.85, SS = .36$) olanların zorbalık eğilimi düzeylerinden anlamlı şekilde daha düşük olduğu saptanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .03$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Babaların eğitim düzeyine göre öğrencilerin zorbalık düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir [$F_{(5,442)} = 5.79; p < .001$]. LSD test sonucuna göre babası ilkökul mezunu ($\bar{x} = 1.91, SS = .35$) ve ortaokul mezunu ($\bar{x} = 1.93, SS = .35$) olan öğrencilerin zorbalık düzeyleri, babası ön lisans mezunu ($\bar{x} = 1.69, SS = .32$), lisans mezunu ($\bar{x} = 1.68, SS = .32$) ve üstü ($\bar{x} = 1.75, SS = .34$) olan öğrencilerin zorbalık eğilimlerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca babası lise mezunu ($\bar{x} = 1.83, SS = .39$) olan öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeyleri babası ön lisans mezunu ($\bar{x} = 1.69, SS = .32$) ve lisans mezunu ($\bar{x} = 1.68, SS = .32$) olan öğrencilerin zorbalık eğilimlerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .07$ farkın orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 3'te görüldüğü üzere anne eğitim seviyesine göre öğrencilerin zorbalık düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu bulunmuştur [$F_{(5,442)} = 4.47; p < .001$]. LSD test sonucuna göre annesi ilkökul ($\bar{x} = 1.83, SS = .36$) ve lise mezunu ($\bar{x} = 1.77, SS = .34$) olan öğrencilerin zorbalık düzeyleri, annesi lisans mezunu ($\bar{x} = 1.64, SS = .34$) olan öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca annesi ortaokul mezunu ($\bar{x} = 1.91, SS = .40$) olan öğrencilerin zorbalık düzeyleri, annesi lise mezunu ($\bar{x} = 1.77, SS = .34$), ön lisans mezunu ($\bar{x} = 1.74, SS = .38$) ve lisans mezunu ($\bar{x} = 1.64, SS = .34$) olan öğrencilerin zorbalık düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .05$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin zorbalık düzeyleri arasında hane geliri değişkenine göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır [$F_{(3,444)} = 4.71; p < .01$]. LSD test sonucuna göre hane geliri çok düşük ($\bar{x} = 1.84, SS = .36$) olan öğrencilerin zorbalık düzeyleri, hane geliri orta düzey ($\bar{x} = 1.74, SS = .34$) ve yüksek olan ($\bar{x} = 1.66, SS = .35$) öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca hane geliri düşük ($\bar{x} = 1.80, SS = .36$) olan öğrencilerin zorbalık düzeyleri, hane geliri yüksek ($\bar{x} = 1.66, SS = .35$) olan öğrencilerin zorbalık düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .03$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklar bulunmaktadır [$F_{(4,443)} = 2.69; p < .05$]. LSD test sonucuna göre ailede tek çocuk olanların yalnızlık düzeyleri ($\bar{x} = 37.53, SS = 12.70$), 5 kardeş ve üstü olanların yalnızlık düzeylerinden ($\bar{x} = 43.60, SS = 11.81$) anlamlı şekilde daha düşüktür. Ayrıca ailede iki kardeş olanların yalnızlık düzeyleri ($\bar{x} = 37.74, SS = 12.60$), 3 kardeş olanlar ($\bar{x} = 40.78, SS = 10.53$) ile 5 kardeş ve üstü olanların ($\bar{x} = 43.60, SS = 11.81$) yalnızlık düzeylerinden anlamlı şekilde daha düşük olduğu saptanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .02$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklar olduğu saptanmıştır [$F_{(5,442)} = 2.73; p < .05$]. LSD test sonucuna göre annesi lisans mezunu ($\bar{x} = 35.80, SS = 12.69$) olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, annesi ilkökul mezunu ($\bar{x} = 42.01, SS = 11.46$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 40.77, SS = 12.37$), lise mezunu ($\bar{x} = 39.40, SS = 11.75$), yüksek lisans mezunu veya üstü ($\bar{x} = 42.26, SS = 12.20$) olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden anlamlı şekilde daha düşüktür. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .03$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Hane geliri değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir [$F_{(3,444)} = 3.55; p < .01$]. LSD test sonucuna göre hane geliri çok düşük ($\bar{x} = 42.39, SS = 11.03$) olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri, hane geliri düşük ($\bar{x} = 38.01, SS = 12.17$), hane geliri orta ($\bar{x} = 38.62, SS = 11.68$) ve hane geliri yüksek olan ($\bar{x} = 38.67, SS = 13.49$) öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü $\eta^2 = .02$ farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Ekran Bağımlılığının tablo 3'te belirtilen değişkenlerle anlamlı farklılıklarının olmadığı; yalnızlık düzeyinin ise sınıf düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklarının olmadığı tespit edilmiştir.

İkinci Araştırma Sorusuna Dair Bulgular

Çalışmanın ikinci araştırma sorusunun cevabına yönelik olarak, ilkökul öğrencilerinin zorbalık, ekran bağımlılığı, yalnızlık düzeyleri ile katılımcıların (öğrenci-anne-baba) ekran kullanım sıklıkları arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığına bakılmıştır. Bulgular aşağıdaki Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

İlkokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığı, Yalnızlık, Zorbalık Düzeyleri ve Katılımcıların Ekran Kullanım Sıklıkları Arasındaki İlişki

Değişkenler	\bar{x}	SS	1	2	3	4	5	6
1.Ekran Bağımlılığı	2.11	.86	1					
2.Zorbalık	1.77	.36	.10*	1				
3.Yalnızlık	39.55	12.07	.10*	.33**	1			
4.Öğrenci Ekran Süresi	1.96	.92	.43**	.02	.01	1		
5.Baba Ekran Süresi	2.38	1.16	.13**	-.08	-.01	.37**	1	
6.Anne Ekran Süresi	1.92	.92	.14**	-.14**	-.03	.33**	.46**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrencilerin ekran bağımlılığı düzeyleri ile diğer tüm değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bulunan bu ilişkilerden katılımcıların ekran kullanım sıklıkları ile orta düzeyde ($.30 < r < .70$); öğrencinin zorbalık ve yalnızlık düzeyleriyle de istatistiksel açıdan düşük düzeyde ($r < .30$) ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin zorbalık eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencinin zorbalık eğilimi ile annenin ekran kullanım sıklığı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Lakin bu ilişki istatistiksel açıdan zayıf düzeydedir. Elde edilen bir diğer önemli bulguya göre çalışmaya katılanların (öğrenci-anne-baba) ekran kullanım sıklıkları arasında tespit edilen pozitif yönde, orta düzeydeki anlamlı ilişkilerdir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna Dair Bulgular

Çalışmadaki üçüncü araştırma sorusunun cevabına yönelik olarak, ilkökul öğrencilerinin zorbalık eğilimlerini yordayan değişkenlerin olup olmadığına bakılmıştır. Sonuçlar aşağıda yer alan Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

İlkokul Öğrencilerinin Genel Zorbalık Eğilimlerini Yordayan Değişkenler ve Analizlerin Çoklu Bağlantılılıkları

Değişkenler	\bar{x}	SS	B	SH _B	β	t	p	TOL	VIF
Cinsiyet	1.50	.50	.13	.03	.18	3.92	.00***	.95	1.06
Yalnızlık	39.55	12.07	.01	.00	.33	7.54	.00***	.98	1.02
Ekran Bağımlılığı	2.11	.86	.02	.02	.05	.98	.33	.79	1.27
Çocuk Ekran Süresi	1.96	.92	.01	.02	.03	.57	.57	.69	1.45
Anne Ekran Süresi	1.92	.92	-.04	.02	-.11	-2.18	.03*	.75	1.33
Baba Ekran Süresi	2.38	1.16	-.01	.02	-.04	-.73	.47	.73	1.37

$F_{(6,441)} = 14.153$; $p < .001$; $R = .402$; $R^2 = .161$

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Tablo 5'te görüldüğü gibi değişkenlerin tümü birlikte zorbalığı anlamlı düzeyde yordamaktadır ($F_{(6,441)} = 14.153$; $p < .001$). Değişkenlere bakıldığında öğrencilerin cinsiyeti, yalnızlık düzeyi ve anne ekran kullanım sıklığı değişkenlerinin genel zorbalık eğilimini anlamlı şekilde yordarken; ekran bağımlılığı, öğrencinin ve babanın ekran kullanım sıklığı değişkenlerinin ise zorbalığı anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmüştür. Öğrencilerin cinsiyetleri ve yalnızlık düzeylerinin zorbalık eğilimini pozitif yönde yordadığı; anne ekran kullanım sıklığı değişkeninin ise zorbalık eğilimini negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Son olarak modele dâhil edilen tüm değişkenler zorbalık eğiliminin %16'sını açıklayabilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İlkokul öğrencilerinin zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlık seviyelerine ilişkin algılarının düşük düzeyde olması bulgusunun literatürle uyumlu olduğu görülmüştür (Aktan, 2022; Çom-Aybal, 2021; Demirel, 2022; Furuncu, 2022; Sevgili-Koçak & Kan, 2019). Şahin (2015), bu yaş grubu çocukların ebeveyn komutlarına daha çok uydıklarını, söz dinlediklerini ve daha kolay kontrol edilebildiklerini bildirmektedir. Ayrıca bu çocukların yalnızlıklarını ve can sıkıntılarını dijital ekranlardaki içeriklerle etkileşimleri sayesinde giderebileceklerini aktarmıştır. Buna göre bu çocukların yetişkinlerce olumsuz sayılabilecek bu davranışları (zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlık) öyle olumsuz algılamayabildikleri ve daha sosyalleşmenin başında olmalarından (Muslu ve Bolışık, 2009) dolayı ekran bağımlılığı, yalnızlık ve zorbalık gibi olumsuzlukların da pek farkında olmadıkları söylenebilir.

Kızların zorbalık eğilimi düzeylerinin erkeklerden daha düşük düzeyde olduğu bulgusunun literatürdeki diğer araştırma bulgularıyla örtüştüğü görülmüştür (Balak, 2017; Demirel, 2022). Şahan (2020), toplumda erkeklerin sergiledikleri saldırganca davranışların kızlara göre daha fazla onaylanmasının bu sonuca etki etmiş olabileceğinden bahsetmektedir. Bu sonuçlar, çevrenin cinsiyet rolleri üzerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Bahsedilen çevre içerisinde ebeveynlerin yetiştirme tarzı, medya içerikleri, coğrafi konum, toplumsal ve kültürel roller gibi pek çok faktör sıralanabilir. Nitekim araştırmanın yapıldığı yer (Mardin), ataerkil anlayışın yaygın olduğu bir yerdir (Artar & Fildiş, 2021).

Kızların ekran bağımlılığı düzeylerinin anlamlı düzeyde erkeklerden daha düşük olduğu bulgusuna ilişkin literatürde farklı bulguların olduğu görülmüştür (Ceyhan, 2011; Demirel, 2022; Güney & Taştepe, 2020). Literatürde erkeklerde bağımlılığın yüksek olma gerekçeleri olarak; erkeklere yönelik olarak şekillenen dijital oyun endüstrisi anlayışı (Griffiths, 2008) ve kızlardaki sosyal medya alışkanlığının bu yaşlarda daha görülmemesi (Furuncu, 2019) gibi bahsedilen durumlara rastlanmıştır. Ülkemizde internet kafelerin yaygın olduğu dönemlerde daha çok erkeler bu mekanları kullanmaktaydı. Bu duruma bağlı olarak o dönemler erkeklerin ekran kullanım süreleri daha fazlaydı. Ancak günümüzde değişen ve zenginleşen dijital ekran içeriklerinin her kesimden bireye hitap edebilmesi ve bu içeriklere daha kolay ulaşılabilir olması dolayısıyla kullanım sıklığı ve bağımlılık durumu için cinsiyetler arası farklılıkların azaldığı söylenebilir.

Dördüncü sınıf öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeylerinin ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulgusuyla örtüşen araştırmaların olduğu görülmüştür (Demirel, 2022). Güçlü öğrenciler, kendilerinden daha güçsüz öğrencilere saldırganca davranabilmektedirler (Özdiñer-Arslan & Savaşer 2009). Bu duruma geçmişten gelen üstünlük kurma gibi toplumsal getirilerin sebep olduğu söylenebilir.

Kardeşi az olanların kardeş sayısı fazla olanlara göre zorbalık eğilimi düzeylerinin anlamlı şekilde daha düşük olduğu bulgusu, Gürbüz'er'in (2021) araştırma bulgusuyla paraleldir. Wolke ve Skew (2012) araştırmalarında evde kardeş zorbalığına uğrayanların okul zorbalık düzeylerinin de daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Kötü aile ortamı, geçimsiz kardeş yapısı ve kardeş sayısının fazlalığı kardeş zorbalığına sebep olabilmektedir. Bu zorbalık durumları okula ve çevreye yansiyabilmektedir.

Çalışmada kardeş sayısı fazlalığının yalnızlık seviyesini arttırabildiği bulgusunun bazı önemli araştırmalarla örtüştüğü belirlenmiştir (Duyan vd., 2015; Kök-Eren & Örsal, 2018; Körler, 2011). Ebeveynlerin çocuklarının sayısı arttıkça onlara ayırdıkları zamanların azalmasının bu sonuca etki ettiğinden bahsedildiği görülmüştür (Körler, 2011). Çalışma bulgusuyla benzer olmayan araştırmaya da rastlanmıştır. Örneğin Aktan (2022) araştırmasında herhangi anlamlı bir farklılık bulmamıştır. Yavuzer (1996) tek çocuk olmanın birçok avantajının (beslenme, giyinme vb.) olmasının yanı sıra kardeş yoksunluğundan ötürü sosyalleşmekte zorlanma ve yalnızlaşma gibi dezavantajlarının olabileceğinden bahsetmiştir. Bulgular arası bu farklılıklarda aile yapısının (boşanma, ekonomi ve kültürel durumlar) önemli bir etken olduğu görülmektedir.

Ebeveyni düşük eğitim düzeyindeki (lise ve aşağısı) öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeyleri, yüksek eğitim düzeyinde (ön lisans ve üstü) ebeveynlere sahip öğrencilerin zorbalık eğilimi düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulgusunun literatürdeki araştırma bulgularıyla örtüştüğü görülmüştür (Balak, 2017; Demirel, 2022; Gürbüz'er, 2021). Çocuğun yetiştirilmesi sürecinde ailenin çocuğa yaklaşımı sosyal gelişiminin temellerinin atılmasında oldukça önemlidir (Pekdoğan & Kanak, 2015). Bu yaklaşımda ebeveynin eğitim düzeyinin önemli bir etken olduğu, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin daha yüksek ebeveyn yeterliliğine sahip oldukları bulunmuştur. Buna göre yüksek ebeveyn yetkinliğine sahip olma, etkili ebeveynlik stratejilerine, çocuklar ile iyi bir etkileşim geliştirebilme ve çocuk gelişimi hakkında bilgiye sahip olma ile açıklanmaktadır (Coleman & Karraker, 2000). Buna göre eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlere sahip çocukların zorbaca davranışları daha az sergilemeleri beklenebilir.

Çalışmada annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin yalnızlığının anlamlı şekilde düştüğü bulgusuyla örtüşen araştırmalar olduğu görülmüştür (Aktan, 2022; Körler, 2011). Buna göre yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme konusunda daha deneyimli oldukları, hoşça vakit geçirebildikleri ve çocuklarıyla daha etkili iletişim kurabildikleri tespit edilmiştir (Coleman & Karraker, 2000). Çocuğun yalnızlığı üzerinde ebeveynin sosyal becerilerinin de etkili olduğu söylenebilir.

Hane geliri çok düşük veya düşük olan öğrencilerin zorbalık eğilimlerinin hane geliri orta ve yüksek olanlarından anlamlı şekilde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bununla ilgili literatürde bulgular arasında farklılıklar olduğu görülmüştür (Demirel, 2022). Tippett ve Wolke (2014), düşük hane gelirli öğrencilerin mağdur veya zorba-mağdur olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. UNICEF'in (2015) araştırma raporunda, hane geliri düşük ve gettoda yaşayan öğrencilerin zorbalık düzeylerinin daha yüksek olduğu raporlanmıştır. Buna göre düşük hane gelirinin ailede huzursuzluğa ve gerginliğe sebebiyet

verebileceği, bu durumun zorbalığa eğilimi arttırabileceği ve bu davranışların çevreye yansiyabileceği söylenebilir.

Hane geliri çok düşük olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin hane geliri düşük, orta ve yüksek olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden anlamlı şekilde daha düşük olduğu bulgusuyla örtüşen araştırmaların olduğu görülmüştür (Aktan, 2022; Körler, 2011; Köse, 2009). Değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmayan araştırmaya da rastlanmıştır (Kısa, 2018). Düşük gelirli ailelerin maddi olanak gerektiren sosyal faaliyetleri gerçekleştirememeleri söz konusu olabilir (Körler, 2011). Buna karşın birçok sosyal faaliyetin maddi imkân gerektirmeden yapılabileceği bilinen bir gerçektir. Buna göre yalnızlık maddi olanaklarla giderilebilecek bir durum olmadığı gibi tüm yüksek gelirli öğrencilerin yalnızlık çekmediklerini ya da tüm düşük gelirli öğrencilerin yalnızlık yaşadıklarını söylemek mümkün değildir.

Öğrencilerin zorbalık seviyeleri ile yalnızlık seviyeleri arasında orta güçlükte ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgusunun literatürdeki araştırma bulgularıyla örtüştüğü görülmüştür (Demirel, 2022; Eminoğlu, 2018). Sosyal beceri yetersizliği olan çocuklar utangaç olabilmekte, sosyal ilişkilerinde anlaşmazlık ve yalnızlık yaşayabilmektedirler. Bu çocuklar saldırganca davranabilmekte veya saldırılara maruz kalabilmektedirler (Cassidy & Asher, 1992). Randall (2003) zorbaları “sosyal açıdan körler” olarak nitelendirmiştir. Ona göre zorbalı sosyal ortamda iletilen mesajları yanlış yorumlamakta ve bu mesajların bir çoğunu tehdit olarak algılamaktadırlar. Bu yüzden çatışmalar yaşamakta ve yalnızlık yaşayabilmektedirler.

Öğrencilerin zorbalık düzeyleri ile ekran bağımlılığı düzeyleri arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulgusunun literatürdeki araştırma bulgularıyla örtüştüğü görülmüştür (Demirel, 2022; Hazar & Ekici, 2021). Çocukların dijital ekranlarda bulunan karakterleri kendileriyle özdeşleştirme ihtimallerinin olduğu, bu karakterleri model alan çocukların benzer davranışlar sergileyebildikleri belirlenmiştir (Hazar & Ekici, 2021). Çakır (2013) araştırmasında, bilgisayar oyunlarında rakiplerini yaralayan, öldüren veya yok eden çocukların annelerine sorulan “Sizce çocuğunuz bu durumlardan zevk alıyor mu?” sorusuna “evet” diyerek katıldıklarını ortaya koymuştur. Bu durum çocukların zaman geçirdikleri içeriklerden etkilendiklerine işaret etmektedir. İlkokul öğrencileriyle gerçekleştirilmiş ve bu çalışma bulgusuyla örtüşmeyen araştırma bulgularına da rastlanmıştır. Elmacıgil (2021) araştırmasında ekran zorbalığı ile bilgisayar oyun bağımlılığı arasında anlamlı- negatif bir ilişki bulunmuştur. Ona göre dijital oyun bağımlısı çocuklar saldırganlık gibi dürtülerini sanal ortamlarda doyuma ulaştırmakta ve gerçek hayatta bu dürtülere ihtiyaç duymamaktadırlar. Ayrıca bu çocukların gerçek hayatta daha az bulunmalarından dolayı sosyal etkileşimlerinin de sınırlı olduğu ve daha az çatışma yaşadıklarını ifade etmiştir. Zorbalık eğilimi ile ekran bağımlılığı değişkenleri arasında herhangi anlamlı bir ilişki saptamayan Şahin (2015) göre ise üzerlerinde etkin ebeveyn rolü bulunan çocuklar, ekranları daha kontrollü kullanmakta bu sayede olumsuz örnekler barındırmayan eğitsel ve stratejik içeriklerle daha fazla zaman geçirebilmektedirler. Buna göre çocukların bilinçli ebeveyn kontrolü ve yönlendirmeleriyle ekran kullanımlarını kendilerine faydalı ve olumsuz etkiye mahal vermeyecek içerikler ile gerçekleştirmeleri zorbalık gösterme düzeylerini de düşürebilmektedir. Bu bulgular bize, politika yapımcılarının dijital ekran içeriklerindeki olumsuzluklara karşı daha duyarlı olmaları gerektiğini ve özellikler okullar gibi eğitim ortamlarında bilinçli teknoloji kullanımı üzerine çalışmalara daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile ekran bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı, pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma bulgusuyla paralel olan araştırmaların yanında (Demirel, 2022; Kısa, 2018; Kök-Eren & Örsal, 2018); çalışma bulgusuyla uyuşmayan araştırmaların da olduğu görülmüştür (Ergün vd., 2020; Sallayıcı & Yöndem, 2020). Çalışma bulgusuyla paralellik gösteren araştırmaların gerekçeleri olarak; sosyal beceri yetersizliği bulunan çocukların uzun süreli ve takıntılı ekran kullanmaları ile toplumdan izole olabilmeleri gösterilmiştir (Sallayıcı & Yöndem, 2020). Çalışma bulgusuyla paralellik göstermeyen araştırmaların gerekçelerine bakıldığında; çocukların ihtiyaç duydukları sosyal etkileşimleri sanal ortamlarda kurabileceklerini düşünmeleri (Odabaşı, 2010), can sıkıntılarını dijital ekranlardaki içeriklerle giderebilmeleri (Şahin, 2009) gibi durumların yalnızlık seviyelerini düşürebileceği aktarılmıştır. Göksu (2022), yalnızlığın dijital ekranlarda bulunan içeriklerle etkileşim sayesinde azalması olumlu gibi gözükse de bireylerin sosyalleşme ihtiyaçlarını, gerçek anlamda arkadaş veya aile bireyleri yerine ekranlarda bulunan içerikler vasıtasıyla karşılamalarının bireyler için sağlıklı bir sosyalleşme olmayacağını belirtmektedir. Buna göre ekran kullanımlarının sosyalleşme ve eğlenme gibi birçok getirilerinin olmasına karşın, kullanımlarda aşırıya gidilmesi durumunda yalnızlaşma gibi olumsuz durumlar da yaşanabilmektedir.

Son araştırma sorusunun cevabına yönelik olarak yapılan analizlerde, ilkokul öğrencilerinin zorbalık eğilimlerinin yalnızlık ve cinsiyet değişkenlerince pozitif yönde yordandığı; anne ekran kullanım sıklığı değişkenince negatif yönde yordandığı tespit edilmiştir. Yalnızlığın zorbalığı yordamasına ilişkin olarak, zorbalıların veya zorbalık mağdurlarının sosyal beceri eksikliklerinden dolayı yalnızlaşabilecekleri belirtilmektedir (Smokowski & Kopasz, 2005). Sosyal becerileri yetersiz çocukların utangaç, akademik

yönden başarısız, uyumsuz ve saldırgan olabilecekleri tespit edilmiştir (Cassidy & Asher, 1992). Bakıcılarından veya çevresinden kötü muamele gören çocukların başkalarıyla ilişkilerinde ulaşamaz, güvenilmez ve tehdit edici beklentiler geliştirme olasılıkları daha yüksektir (Capaldo & Perrella, 2018). Buna göre uzun süreli yalnızlık durumunun güvensizlik, saldırganlık ve okul başarısızlığı gibi birçok olumsuzluğa sebep olabileceği söylenebilir.

Cinsiyet değişkeninin zorbalığı yordamasına ilişkin olarak; birçok araştırmada erkeklerin kızlara göre zorba eğilimlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Balak, 2017; Demirel, 2022; Furuncu 2019). Toplumun erkekler tarafından sergilenen saldırganca davranışları daha normal karşılamasından bahsedildiği görülmüştür (Şahan, 2020). Buna göre toplumsal getirilerin bu gibi durumların oluşmasına ön ayak olabileceği söylenebilir.

Annenin ekran kullanım sıklığının zorbalık durumunu negatif yönde yordamasına ilişkin olarak, literatürde örneğine rastlanmayan bu bulgu bir ilk olabilir. Buna göre annelerin kullanmadığı ekranları (akıllı telefon, televizyon, tablet gibi) kullanma fırsatı bulan çocukların bu kullanımlarını zorbalığa özendiren saldırganca içeriklerle etkileşime girerek yapmaları sonucunda zorbalık düzeylerinin artmış olabileceği düşünülmektedir. Bu yeni ve farklı bulgu üzerine çalışmaların yapılması zorbalıkla mücadeleye katkılar sağlayabilir.

Bu çalışmanın bir takım sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma sadece Mardin'in Artuklu ilçesinde yapılmıştır. Ülkemizde bu yaş düzeyindeki araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Ulusal düzeyde temsil oranının artırılması amacıyla her bölgeden katılımcının olduğu çalışmalar gerçekleştirilebilir. Öğrencilerin ekran bağımlılık düzeyleri ebeveynlerine sorularak belirlenmiştir. Ebeveynler her ne kadar ölçeklere kimliklerini belirleyici bilgileri yazmamış olsalar da formları cevaplarken çocuklarını koruyucu tutum içerisine girmiş olabilirler. Bu bakımdan öğrencilerin ekran bağımlılığı düzeylerine yönelik olarak doğrudan öğrencilerin kendilerinin cevaplayabilecekleri ölçeklerin geliştirilmesi sağlanabilir. Öğrencilerden daha derinlemesine bilgilerin elde edilmesi amacıyla nitel desenli araştırmalar gerçekleştirilebilir. Sürece öğrencilerin öğretmenleri de dâhil edilebilir.

Zorbalık ve ekran bağımlılığında erkeklerde ortalamanın yüksek olduğu bulgularının genel olarak Güneydoğu Anadolu kültürü içinde yer alan Mardin'de yaygın olarak görülen ataerkil toplum yapısının getirileriyle örtüştüğü söylenebilir. Çünkü bu toplumlarda çoğunlukla erkekler daha baskın olmakta, saldırganca davranış gösteren erkeklerin bu davranışları kızlara göre toplumda daha normal karşılanmaktadır. Şiddet içeren saldırganca davranışları önleme ve bilinçli teknoloji kullanımını yaygınlaştırma konularında yapılacak çalışmalarda erkelere öncelik verilebilir.

Sonuç olarak zorbalık, ekran bağımlılığı ve yalnızlık olguları arasında saptanan bu ilişkilerin eğitim paydaşlarınınca bilinmesi, vurgulanması, eğitim programlarına uyarlanması ve uygulanması, problemlerin çözümünde sağlıklı sonuçlara ulaşmayı kolaylaştırabilir. Çalışmada katılımcıların (öğrenci-anne-baba) ekran kullanım sıklıkları arasında tespit edilen yakın ilişkiler, bizlere çocuklar ve ebeveynlerin bilinçli teknoloji kullanımlarının ne kadar önemli olduğunu da göstermektedir. Kılıman ve diğerlerinin (2024) vurgulamış oldukları gibi çocukların dijital teknoloji kullanımları kontrollü olmalıdır. Buradaki görev başta eğitim politikacıları ile ebeveyn eğitimleri verebilen eğitim paydaşlarıdır. Okul psikolojik danışmanları gibi ebeveyn eğitimlerinden sorumlu kesimlere teknolojinin bilinçli kullanımı, dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlık, sosyal çevrede daha fazla vakit geçirme, daha fazla oyun alanı inşası, zorbalık ve yalnızlık konularında güncel bilgiler ışığında yönlendirmelerin yapılması, uygulamalı eğitimlerin verilmesi ile bu bilgilerin politika yapıcılarına, okula, veliye, öğretmene ve öğrencilere yansıtılması toplumsal gelişimimize faydalar sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aktan, P. (2022). *İlkokul öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve arkadaşlık niteliklerinin incelenmesi*. (Yayın No. 768509). [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Artar, T., & Fildiş, A. T. (2021). Türkiye'de cinsiyet eşitliği söylemi ve uygulamaları: Karşılaştırmalı analiz. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Asher, S. R., Hymel, S. & Renshaw, P. D. (1984). Loneliness in children. *Child Development*, 55(4),1456-1464 <https://doi.org/10.2307/1130015>
- Asher, S. R. & Paquette, J. A. (2003). Loneliness and peer relations in childhood. *Current Directions in Psychological Science*, 12(3), 75-78. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.01233>

- Balak, D. (2017). *İlkokul öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile akran zorbalığı ve okula aidiyet duyguları arasındaki ilişkinin incelemesi*. (Yayın No. 469629). [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F. & Zafer, R. (2020). Covid-19 pandemisinde problemlili internet kullanımı: Bir nitel araştırma. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 126-140
- Boyacı, M. (2019). Türkiye’de internet bağımlılığı araştırmaları: Bir içerik analizi çalışması. *The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), 777-795 <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2019.6.3.0030>
- Bradshaw, C. P. (2015). Translating research to practice in bullying prevention. *American Psychologist*, 70(4), 322-332 <https://doi.org/10.1037/a0039114>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Capaldo M., Perrella R. (2018). Child maltreatment: An attachment theory perspective. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 6(1), 1–19. <https://doi.org/10.6092/2282-1619/2018.6.1822>
- Cassidy, J. & Asher, S. R. (1992). Loneliness and peer relations in young children. *Child Development*, 63(2), 350-365 <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1992.tb01632.x>
- Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin problemlili internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 8(2), 85-94
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (second edition). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school-age children: Conceptualization, measurement and correlates. *Family Relations*, 49(1), 13-24 <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00013.x>
- Coplan, R. J. & Weeks, M. (2009). Shy and soft-spoken: Shyness, pragmatic language and socio-emotional adjustment in early childhood. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 18(3), 238-254 <https://doi.org/10.1002/icd.622>
- Çakır, H. (2013). Bilgisayar oyunlarına ilişkin ailelerin yaklaşımı ve öğrenci üzerindeki etkilerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 138-150 <https://doi.org/10.17860/efd.89744>
- Çom-Aybal, N. (2021). *4-11 yaş çocuklarda ekran bağımlılığı eğiliminin incelenmesi ve ebeveynlerin ekran bağımlılığını önlemeye yönelik tutumlarının değerlendirilmesi*. (Yayın No. 674047). [Tıpta uzmanlık tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, S. (2022). *İlkokul öğrencilerinin teknoloji bağımlılığı düzeyleri ile problem çözme becerileri, akran zorbalığı ve sosyal kaygı düzeyleri aralarındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayın No. 718415). [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C., & Miller, A. L. (2019). Development and validation of the problematic media use measure: A parent report measure of screen media “addiction” in children. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 2–11 <https://doi.org/10.1037/ppm0000163>
- Dölek, N. (2002). *Öğrencilerde zorbaca davranışların araştırılması ve bir önleyici program modeli*. (Yayın No. 320413). [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dupper, D. (2002). *School social work: Skills and interventions for effective practice*. John Wiley & Sons, INC, New Jersey.
- Duyan, V., Var, E. Ç. & Kılıç, E. (2015). The daptation study of the loneliness scale for children to Turkish. *Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care*, 9(2), 40-45
- Elmacıgil, Y. A. (2021). *İlkokul çağındaki çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı ile akran zorbalığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayın No. 674159). [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Eminoğlu, M. (2018). *Ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlık ile ekran zorbalığı arasında psikolojik dayanıklılığın aracı rolü*. (Yayın No. 503234). [Yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ergün, N., Göksu, İ. & Sakız, H. (2020). Effects of phubbing: Relationships with psychodemographic variables. *Psychological Reports*, 123(5), 1578-1613 <https://doi.org/10.1177/0033294119889581>
- Furuncu, C. (2019). *Problemlili medya kullanım ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik güvenilirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu*. (Yayın No. 598058). [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Göksu, İ. (2022). Dijital Oyunlarda Güvenlik. H. İ. Bülbül, Ş. Sağıroğlu, M. Küçükali, Y. Samur, A. Kılıç ve Ş. Bayzan (Ed.). *Dijital Oyunlar -1: Araçlar, Metodolojiler, Uygulamalar ve Öneriler*. Güvenli internet merkezi açık kaynak içerik üretme projesi kitap serisi #2. içinde. (ss.541-578). Ankara: Nobel Akademi Yayınevi.
- Griffiths, M. D. (2008). Videogame addiction: Fact or fiction? T. Willoughby ve E. Wood (Ed.). *Children's Learning in a Digital World* (ss. 85–103). Blackwell Publishing. <https://doi.org/10.1002/9780470696682.ch4>
- Güney, M. & Taştepe, T. (2020). Ergenlerde sosyal medya kullanımı ve sosyal medya bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 183-190 <https://doi.org/10.46971/ausbid.757713>
- Gürbüzler, S. (2021). *İlkokullardaki yabancı uyruklu öğrencilerde ekran zorbalığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayın No. 702304). [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Hattie, J. A. C. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203887332>
- Hazar, Z. & Ekici, F. (2021). Ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ile zorbalık bilişleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(1), 1-15
- İrfaner, S. (2009). *Öğrenciler arasında gerçekleşen zorbalık eylemleri ve zorbalık konusunda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin görüşleri ve tutumları*. (Yayın No. 257619). [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2018). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (9. Baskı.) Ankara: Dinamik Akademi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (11. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, A. (2005). Çocuklar için yalnızlık ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 220-237
- Kemp, S. (2023). *Digital 2023: Global overview report*. Datareportal. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report> Erişim Tarihi: 24.12.2023
- Kılman, S., Ergün, N., Aslan, A., & Göksu, İ. (2024). The role of technological devices in parent-children interactions: The correlated variables of children's well-being and life satisfaction. *E-Learning and Digital Media*. <https://doi.org/10.1177/20427530241229660>
- Kırbaş, Ş., Taşmektepligil, Y., & Üstün, A. (2007). Ortaöğretimde gençleri şiddete yönelten nedenler ve şiddeti engellemede spor aktivitelerinin rolünün incelenmesi: Amasya ili örneği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 177-185 https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000089
- Kim, Y. S. & Leventhal, B. (2008). Bullying and suicide. A review. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 20(2), 133-154 <https://doi.org/10.1515/IJAMH.2008.20.2.133>
- Kısa, Ö. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayın No. 522967). [Yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kök-Eren, H. ve Örsal, Ö. (2018). Computer game addiction and loneliness in children. *Iranian Journal of Public Health*, 47(10), 1504-1510

- Körler, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler*. (Yayın No. 286824). [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Köse, E. (2009). *Yurtta kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. (Yayın No. 239339). [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Küçükvardar, M. (2019). *Bilişim çağında teknoloji bağımlılığı ve dijital istila üzerine bir araştırma* (Yayın No. 588652). [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Lin, T. T., Kononova, A. & Chiang, Y. H. (2019). Screen addiction and media multitasking among American and Taiwanese users. *Journal of Computer Information Systems*, 60(6), 583-592
<https://doi.org/10.1080/08874417.2018.1556133>
- Muslu, G. K. & Bolışık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450
- OECD (2019). *PISA 2018 Assessment and analytical framework*. Paris: OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>
- Odabaşı, H. F. (2010). *Bilgi ve iletişim teknolojileri ışığında dönüşümler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do?* Oxford: Blackwell.
<https://doi.org/10.1002/pits.10114>
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: Facts and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 4(6), 196-200
<https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10772640>
- Özdingçer-Arslan, S. & Savaşer, S. (2009). Okulda zorbalık. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(184), 218-227.
- Pekdoğan, S. & Kanak, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılığa ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3), 138-147
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 531-562
- Pişkin, M. (2010). Examination of peer bullying among primary and middle school children in Ankara. *Education and Science*, 35(156), 175-189
- Randall, P. (2003). *Adult bullying: Perpetrators and victims*. London: Routledge.
- Sallayıcı, Z. & Yöndem, Z. (2020). Çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı düzeyi ile davranış problemleri arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 21(1), 13-23
- Sevgili-Koçak, S. & Kan, A. (2019). Sosyal duygusal beceri, arkadaşlık niteliği ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi: Özel yetenekli öğrenciler üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*, 14(7): 3939-3952
- Smokowski, P. R. & Kopasz, K. H. (2005). Bullying in school: An overview of types, effects, family characteristics and intervention strategies. *Children & Schools*, 27(2), 101-110
<https://doi.org/10.1093/cs/27.2.101>
- Swearer, S. M., Collins, A. & Berry, B. (2012). Bullying. *Encyclopedia of Human Behavior: Second Edition* içinde (ss: 417-422). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-375000-6.00077-X>
- Şahan, Ö. (2020). *Akran zorbalığı*. İstanbul: Pozitif Yayınevi.
- Şahin, A. (2015). Bilgisayar oyunlarının 4, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimlerine etkileri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 1359-1376
<https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8658>
- Şahin, M. C. (2009). Yeni binyılın öğrencilerinin özellikleri. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 9(2), 155-172

- Tabachnick, B. C. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6th)*. Boston, MA: Pearson.
- Tippett, N. & Wolke, D. (2014). Socioeconomic status and bullying: A meta analysis. *American Journal of Public Health, 104*(6), 48-59 <https://doi.org/10.2105/AJPH.2014.301960>
- TÜİK. (2021). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) Erişim Tarihi: 15.01.2024
- TBMM. (2020). Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss224.pdf> Erişim Tarihi: 15.01.2024
- UNESCO. (2019). *Behind the numbers: Ending school violence and bullying*. Scientific and Cultural Organization, France. <https://doi.org/10.54675/TRVR4270>
- UNICEF. (2015). Investigating the prevalence and impact of peer abuse (bullying) on the development of Jamaica's children report. *An Assessment of the Variables that Contribute to Bullying*. <https://www.unicef.org/jamaica/reports/investigating-prevalence-and-impact-peer-abuse-development-jamaicas-children> Erişim Tarihi: 15.01.2024
- WHO. (2012). Social determinants of health and well-being among young people. *Health behaviour in school-aged children (HBSC) study: International report from the 2009/2010 survey*. Health policy for children and adolescents. Regional office of Avrupa. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289014236> Erişim Tarihi: 09.02.2024
- Wolke, D. & Skew, A. (2012). Bullying among siblings. *Adolescence Medical Health, 24*(1), 17-25 <https://doi.org/10.1515/ijamh.2012.004>
- Yavuzer, H. (1996). *Ana- baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilay. (2020). *Teknoloji bağımlılığı, koronavirüs dijital bağımlılığı tetikledi*. <https://www.yesilay.org.tr/tr/makaleler/koronavirus-dijital-bagimligi-tetikledi> Erişim Tarihi: 09.02.2024
- Yosep, I., Mardhiyah, A., Suryani, S., Mediani, H. S., & Hazmi, H. (2024). Experiences of bullying behavior among students in the school: A qualitative study. *Environment and Social Psychology, 9*(2). <https://doi.org/10.54517/esp.v9i2.2082>

Investigation of the Relationship Between Screen Addiction, Bullying and Loneliness Levels of Primary School Students

Uğur GÜNEL¹
Naif ERGÜN^{2*}

¹Teacher, Ministry of National Education,
Mardin, Türkiye
ugurgunel482@gmail.com

²Department of Psychology, Mardin
Artuklu University Faculty of Letters,
Mardin, Türkiye
naifergun@artuklu.edu.tr

*Corresponding Author

Received: 27.05.2024
Accepted: 29.10.2024
Available Online: 31.01.2025

Abstract: This study aims to examine the relationship between the levels of screen addiction, bullying and loneliness among primary school students. A total of 448 students (226 boys and 222 girls) from Mardin province participated in this study, which was conducted with the relational survey model. According to the findings, it was found that primary school students had low levels of screen addiction, bullying and loneliness. Screen addiction and bullying levels were found to be significantly lower in favor of girls. It has been determined that there are significant differences in the level of bullying according to the variables of the number of siblings, parental education level, grade level and household income. It was determined that there were significant differences in the level of loneliness according to the variables of students' household income, mother's education level and number of siblings. Positive correlations were found between bullying, loneliness and screen addiction. Finally, the variables of gender, loneliness and mother's frequency of screen use predicted bullying.

Keywords: Child, Primary School, Screen, Addiction, Bullying, Loneliness

INTRODUCTION

Schools play a significant role in children's acquisition of knowledge and skills. The development of negative attitudes toward school can hinder the achievement of these important gains. Negative experiences that children encounter during their educational journey often contribute to the development of such attitudes. Among these, bullying emerges as the most prevalent negative issue in school environments (Pişkin, 2002). Bullying is defined as the deliberate and persistent harassment of an individual by others (Olweus, 1993). Research indicates that bullying remains a pervasive problem in schools and continues to pose significant challenges globally (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2019; Yosep et al., 2024). In response to this issue, many countries have undertaken research, enacted legislation, and implemented preventive interventions (Bradshaw, 2015). For these interventions to be effective, it is essential to understand the nature, effects, relationships, and causes of bullying.

Bullying can result in various social, emotional, academic, and psychological issues, including depression, stress, low self-esteem, poor interpersonal skills, shyness, social discord, and diminished academic performance (Swearer et al., 2012). Furthermore, these adverse outcomes often persist into adulthood and, in some cases, lead to suicidal behaviors (Kim & Leventhal, 2008). The widespread prevalence of bullying among children and adolescents amplifies the severity of its impact. Reflecting this concern, the World Health Organization (WHO) (2012) has classified bullying as a significant public health issue.

According to a report by the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organisation (UNESCO) (2019), one in three students (32%) worldwide experiences bullying during their school years. Similarly, Pişkin (2010) found that bullying is also widespread in Turkey, with approximately one-third (35%) of students reporting exposure to bullying.

Understanding the underlying causes and relationships associated with bullying is critical for addressing this issue effectively. Pişkin (2002) emphasizes that factors such as demographic characteristics, grade level, school type, and the broader school environment contribute to the prevalence of bullying. Additionally, recent studies have drawn attention to the potential link between exposure to aggressive digital content and bullying

behaviors. For example, Olweus (1995) associates violent television programs with increased bullying tendencies, while İrfaner (2009) highlights the influence of media with harmful content and violent computer games, which often involve themes of killing and destruction.

Küçükvardar (2019) states that while technology offers numerous benefits, it also has significant negative consequences, with technology addiction being one of the most concerning. Technology addiction, characterized by the excessive, obsessive, and often unconscious use of technology, has recently been discussed under the broader concept of "screen addiction." Screen addiction encompasses various forms of behavioral addictions, including smartphone, television, smartwatch, tablet, computer game, and internet addiction (Lin et al., 2019). This growing issue underscores the importance of addressing technology's role in shaping behaviors, including its potential contribution to bullying. Recent studies highlight a significant global increase in the use of information technology and the internet (Kemp, 2023), including a notable rise in Turkey (TUIK, 2021). Yeşilay (2020) explains that this surge in technology use can lead to addiction and cause numerous negative effects in individuals. This perspective is supported by several studies. For instance, Baltacı et al. (2020) observed that children who compulsively use screens for extended periods exhibit lower academic performance, underdeveloped social skills, reduced social interactions, and conflicts in their relationships. Similarly, Kırbaş et al. (2007) found that children who frequently watch television are more likely to engage in bullying behaviors, such as spreading rumors, hitting, pushing, and verbal abuse.

In another study, İrfaner (2009) demonstrated that long-term, compulsive exposure to violent digital games and media content fosters aspirations for aggressive behaviors and increases tendencies toward such actions. The Turkish Grand National Assembly's (TBMM) Child Deaths Investigation Commission Report (2020) also suggests a link between bullying and screen addiction. The report highlights that 114 children in Turkey have committed suicide in recent years, attributing social media as a contributing factor. It further identifies habits, addictions, self-hate, family and school problems, peer bullying, and cyberbullying as potential causes of these tragic outcomes.

Research consistently shows that individuals exposed to digital screen content featuring aggression often mimic these behaviors. Studies by Özdiñer-Arslan and Savaşer (2009) and Smokowski and Kopasz (2005) emphasize that the causes of bullying primarily focus on personal, familial, relational, and social factors. However, limited research explores the connection between screen addiction, negative media consumption, and bullying (Demirel, 2022; Elmacıgil, 2021; Hazar & Ekici, 2021). Most of these studies concentrate on adolescents and older age groups, leaving a research gap regarding pre-adolescent children. To address this void, this study investigates the relationship between cyberbullying and screen addiction among primary school children. The aim is to mitigate the adverse effects of cyberbullying and excessive screen use while developing effective preventive measures.

In reviewing the literature on bullying, researchers frequently highlight the role of relational problems, which can both trigger bullying and emerge as its consequence (Kim & Leventhal, 2008; Smokowski & Kopasz, 2005; Swearer et al., 2012). Smokowski and Kopasz (2005) argue that shy, withdrawn individuals with poor social skills are particularly vulnerable to relational difficulties, which often lead to distressing experiences such as loneliness. This connection underscores loneliness as a critical factor in understanding and addressing bullying.

Loneliness is described as an unpleasant state arising from a perceived deficiency in the number or quality of social relationships (Asher & Paquette, 2003). Asher et al. (1984) found that intense loneliness can lead to heightened levels of unhappiness, timidity, insecurity, and aggressive behavior in individuals. They also emphasize that loneliness affects children as well as adults. Similarly, Dupper (2002) notes that children with inadequate social relationships may struggle to form healthy peer interactions, potentially leading to persistent loneliness throughout their lives.

Numerous personal and environmental factors contribute to childhood loneliness. Experiences such as moving, changing schools, leaving familiar environments, exclusion by peers, separation from parents, or the loss of a loved one or pet are common triggers. Smokowski and Kopasz (2009) stress that children with low self-confidence, anxiety, and timidity are more susceptible to loneliness, while Copan and Weeks (2010) highlight similar risks for socially indifferent children. Baltacı et al. (2020) further link excessive screen use to loneliness, while Dupper (2002) identifies peer bullying as another significant factor.

Smokowski and Kopasz (2005) report that children with low empathy, poor communication skills, and weak impulse and anger control are more likely to exhibit bullying behaviors. Conversely, lonely children with underdeveloped social skills, withdrawn tendencies, and low peer popularity are more likely to become victims of bullying. These findings reveal a complex relationship between loneliness and bullying. Eminoğlu (2018) highlights the scarcity of research on this relationship, particularly in pre-adolescent age groups. This gap

underscores the importance of examining loneliness as a key variable in addressing bullying among younger children.

High levels of bullying, screen addiction, and loneliness within a society can lead to serious individual and social problems. Several researchers, including Aktan (2022), Balak (2017), Boyacı (2019), Demirel (2022), Duyan et al. (2015), Furuncu (2019), and Kaya (2005), have highlighted the limited number of studies addressing these issues during the pre-adolescent period. Investigating these phenomena collectively, particularly within younger age groups in primary schools, is critical for protecting public health, preventing potential problems, and enriching the academic literature.

In this context, the primary aim of this study is to examine the relationship between general bullying tendencies, screen addiction, and loneliness in primary school children. To achieve this aim, the study seeks to answer the following research questions:

1) What are the levels of perceived general bullying, screen addiction and loneliness among primary school children? Do these levels differ significantly according to students' demographic variables (gender, number of siblings, household income, grade, and parental education level)?

2) Is there a significant relationship between general bullying tendencies, screen addiction, loneliness in primary school students and the frequency of screen use of the participants (mother, father, student)?

3) Are primary students' screen addiction, loneliness, gender and frequency of screen use of participants (mother, father, student) together a significant predictor of students' general bullying tendencies?

METHOD

Research Design

The study employed a relational survey model, a descriptive research approach commonly used to examine relationships between variables (Karasar, 2011). In this study, the relational survey model was applied to investigate the relationships between bullying, screen addiction, and loneliness among primary school students.

Participants and Sampling

The study group was selected using the convenience sampling technique. This method involves selecting participants based on accessibility and suitability for the research, often due to constraints such as financial, time, or labor limitations (Büyüköztürk et al., 2016). Accordingly, the population of this study comprised primary school students in the Artuklu district of Mardin, Turkey. The sample included students from 13 classes in the second, third, and fourth grades of three primary schools chosen from neighborhoods with diverse socio-economic characteristics. The selected schools were also accessible in terms of distance, and their teachers supported participation in scientific research.

A total of 497 students participated in the study. However, the forms of 49 students (26 males and 23 females) were deemed invalid due to incomplete or incorrect responses and were excluded from the analysis. Consequently, the final dataset comprised 448 students (226 males and 222 females). Among the students, 99% reported that their parents were alive and living together. The students ranged in age from 7 to 10 years, with a mean age of 8.87 years.

Grade-level distribution revealed that 108 students (24.1%) were in the second grade, 151 (33.7%) in the third grade, and 189 (42.2%) in the fourth grade. Regarding parental education, most fathers had a bachelor's degree (146, 32.6%), while most mothers held a high school diploma (155, 34.6%). Family size analysis showed that 295 families (65.9%) had two or three children. In terms of employment, most fathers (210, 46.9%) worked in the private sector, while most mothers (322, 71.9%) were not employed. Among the working mothers, the majority were employed in the public sector (78, 17.4%).

Regarding household income, 265 students (59.1%) reported very low or low income. Data on screen usage revealed that 77.3% of the students used screens for less than 3 hours per day, 21.2% for 3–7 hours, and 1.6% for more than 7 hours. Similarly, 62.3% of fathers used screens for less than 3 hours, 31.2% for 3–7 hours, and 6.5% for more than 7 hours per day. Among mothers, 78.1% used screens for less than 3 hours, 20.3% for 3–7 hours, and 1.6% for more than 7 hours daily.

Data Collection Instruments

The *demographic information form* was developed by the researcher to gather relevant data about the students and their parents. This form included questions regarding the parents' marital status, relationship with

the child, age, occupation, education level, household income, as well as the child's gender, age, birth order, number of siblings, grade level, and frequency of screen use.

The Bullying Tendency Scale, created by Dölek (2002), is a 26-item, 4-point likert scale (1: Strongly disagree – 4: Strongly agree) used to measure bullying tendencies. It includes 17 direct and 9 reverse items. The scale has been validated for use with primary school students in grades 3 and 4, as demonstrated by Balak (2017), who reported a reliability coefficient of $\alpha = .84$. In this study, the scale's overall reliability was calculated as $\alpha = .79$, which falls within the acceptable range of $0.60 \leq \alpha < 0.80$ for reliability (Kalaycı, 2018).

The Problematic Media Use Measure (PMUM) originally developed by Domoff et al. (2017) for children aged 4–11, assesses problematic screen use based on the internet gaming disorder criteria in the DSM-5. The short form, comprising nine items, employs a 5-point likert scale (1: Never – 5: Always). Higher scores indicate more problematic use of screen-based technologies. The short form, adapted into Turkish by Furuncu (2019), demonstrated factor loadings between .53 and .84 and a Cronbach's alpha value of .92. In this study, the short form's Cronbach's alpha value was found to be .91, indicating high reliability.

The Loneliness Scale for Children, developed by Asher et al. (1984), measures perceived loneliness among children. The scale contains 24 items, of which 16 assess loneliness while 8 serve as filler items related to hobbies. Responses are recorded on a 5-point likert scale (1: Always true for me – 5: Never true for me), with higher scores indicating greater loneliness. The Turkish adaptation, revised by Duyan et al. (2015), reported a Cronbach's alpha of .90 for the loneliness items. In this study, the Cronbach's alpha value was .85, confirming its reliability.

Data Collection Procedure

The data collection process was conducted after obtaining necessary permissions from the scale authors, Mardin Artuklu University Ethics Committee (No: 12.01.2023-2023/14-1), and Mardin Provincial Directorate of National Education (No: 02.02.2023-E-63050228-605.99-69801832). Data were gathered during the second semester of the 2022–2023 academic year (March–April 2023). Parents provided informed consent and completed the demographic information form and the PMUM short form. These forms were sent home with the students, who later returned them. Students whose parental consent and code numbers matched were administered the Bullying Tendency Scale and Loneliness Scale in their classrooms. All students completed the scales without difficulty.

Data Analysis

Data analysis was conducted using IBM SPSS Statistics. The normality of the data distributions was assessed using the Kolmogorov-Smirnov test, as well as skewness and kurtosis values. For variables such as maternal education level in PMUM, number of siblings, grade level, household income, and parental education levels in the Loneliness and Bullying Tendency Scales, the normality criterion ($p > .05$) was satisfied. Skewness and kurtosis values for all other variables fell within ± 1 , indicating normal distributions (Tabachnick & Fidell, 2013). The scales' Cronbach's alpha values ranged from 0.79 to 0.91, confirming reliability.

The mean values of the bullying scale vary between 1 and 4. As the number increases, so does the level of bullying. Accordingly, a score between 1.00 and 1.75 is 'very low', between 1.76 and 2.50 is 'low', between 2.51 and 3.25 is 'high', and between 3.26 and 4.00 is 'very high' (Dölek, 2002). Total scores on the loneliness scale range from 24 to 120. As the number increases, so does the level of loneliness. Accordingly, if the value is between 24.00 and 43.20, it is 'very low'; if between 43.21 and 62.40, it is 'low'; if between 62.41 and 81.60, it is 'medium'; if between 81.61 and 100.80, it is 'high'; and if between 100.81 and 120.00, it is 'very high' (Duyan et al., 2015). The mean values of the screen addiction scale vary between 1 and 5. As the number increases, so does the level of screen addiction. Accordingly, if the value is between 1.00-1.80, it is 'very low'; between 1.81-2.60, it is 'low'; between 2.61-3.40, it is 'medium'; between 3.41-4.20, it is 'high'; and between 4.21-5.00, it is 'very high' (Furuncu, 2019).

The relationships between the continuous variables in the study (bullying, screen addiction, loneliness and frequency of screen use) were analyzed using Pearson correlation coefficient values. One-way analysis of variance (ANOVA) was used to determine the significance of possible differences in levels of bullying, screen addiction and loneliness according to the variables number of siblings, grade level, household income and parents' education level, and independent samples t-test was used to analyze possible differences between genders. The effect sizes of these test results were evaluated based on Hattie's (2009) and Cohen's (1988) values. Multiple regression (enter method) was used to answer the final question of the study.

RESULTS

Findings Related to the First Research Question

In order to answer the first research question of the study, the levels of bullying, screen addiction and loneliness among primary school children were investigated.

Table 1

Bullying, Screen Addiction and Loneliness Levels of Primary School Students

Scale	\bar{x}	SD	Sh _x	Level
Bullying	1.77	.36	.02	Low
Screen Addiction	2.11	.86	.04	Low
Loneliness	39.55	12.07	.57	Very Low

As shown in Table 1, the levels of bullying ($2.51 < \bar{x} < 3.25$) and screen addiction ($2.61 < \bar{x} < 3.40$) among primary school students were at a "low" level, while their levels of loneliness ($24.00 < \bar{x} < 43.20$) were at a "very low" level. The study also examined whether significant differences existed in the students' levels of bullying, screen addiction, and loneliness based on the variables of gender, number of siblings, grade level, household income, and parents' educational level. The results were presented below.

Table 2

Independent Groups t Test Results for Primary School Students' Bullying, Screen Addiction and Loneliness Levels According to Gender Variable

Scales	Gender	N	\bar{x}	SD	Sh _x	t	sd	p	d
Bullying	Female	222	1.71	.34	.02	446	-3.58	.00**	.36
	Male	226	1.83	.37	.02				
Screen Addiction	Female	222	1.98	.79	.05	440.97	-3.38	.00**	.85
	Male	226	2.25	.89	.06				
Loneliness	Female	222	40.63	12.20	.82	446	1.88	.06	--
	Male	226	38.49	11.87	.79				

* $p < .05$; ** $p < .01$

As seen in Table 2, the bullying levels of males were significantly higher than those of females ($t_{(446)} = -3.58$; $p < .01$). The calculated effect size, $d = .36$, indicated that the difference was at a medium level. Similarly, the results of the current study show that males had significantly higher levels of screen addiction than females ($t_{(440.97)} = -3.38$; $p < .01$). The calculated effect size, $d = .85$, indicated that the difference was at a high level. No significant difference was found between the sexes for levels of loneliness.

As shown in Table 3 below, significant differences were found in students' levels of bullying according to grade level [$F_{(2, 445)} = 6.87$; $p < .01$]. According to the result of the LSD test, the bullying tendency levels of students in grade 2 ($\bar{x} = 1.75$, $SD = .36$) and grade 3 ($\bar{x} = 1.70$, $SD = .37$) were significantly lower than the bullying tendency levels of students in grade 4 ($\bar{x} = 1.84$, $SD = .34$). The calculated effect size, $\eta^2 = .03$, indicated that the difference was at a low level.

As seen in Table 3, there exist significant differences in students' bullying levels according to the number of siblings [$F_{(4, 443)} = 3.10$; $p < .05$]. According to the LSD test result, the bullying tendency levels of the only child ($\bar{x} = 1.69$, $SD = .26$), those with four siblings ($\bar{x} = 1.84$, $SD = .35$), and those with more than four siblings ($\bar{x} = 1.85$, $SD = .36$) were significantly lower than the bullying tendency levels of students with other sibling numbers. Additionally, the bullying tendency scores of those with two siblings ($\bar{x} = 1.71$, $SD = .36$) were significantly lower than those with three ($\bar{x} = 1.80$, $SD = .36$), four ($\bar{x} = 1.84$, $SD = .35$), and five or more ($\bar{x} = 1.85$, $SD = .36$) siblings. The calculated effect size, $\eta^2 = .03$, indicated that the difference was at a low level.

The study also revealed significant differences in students' levels of bullying according to their fathers' level of education [$F_{(5, 442)} = 5.79$; $p < .001$]. According to the LSD test results, it was found that the bullying tendencies of students whose fathers are primary school graduates ($\bar{x} = 1.91$, $SD = .35$) and secondary school graduates ($\bar{x} = 1.93$, $SD = .35$) were significantly higher than the bullying tendencies of students whose fathers were associate degree graduates ($\bar{x} = 1.69$, $SD = .32$), bachelor degree graduates ($\bar{x} = 1.68$, $SD = .32$) and above ($\bar{x} = 1.75$, $SD = .34$). In addition, it was found that the bullying tendencies of students whose fathers were high school graduates ($\bar{x} = 1.83$, $SD = .39$) were significantly higher than the bullying tendencies of students whose fathers were associate degree graduates ($\bar{x} = 1.69$, $SD = .32$) and bachelor degree graduates ($\bar{x} = 1.68$, $SD = .32$). The calculated effect size $\eta^2 = .07$ indicates that the difference is at a medium level.

Table 3

Results of One-Way Analysis of Variance (ANOVA) on Some Demographic Variables of Students According to Levels of Bullying, Loneliness and Screen Addiction

Scales	Variables	Variance Source	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Bullying	Grade Level	Intergroup	1.72	2	.86	6.87	.002**	.03
		Intragroup	55.73	445	.13			
		Total	57.45	447				
	Number of Siblings	Intergroup	1.56	4	.39	3.78	.02*	.03
		Intragroup	55.89	443	.13			
		Total	57.45	447				
	Father's Education Level	Intergroup	3.53	5	.71	5.79	.000***	.07
		Intragroup	53.92	442	.12			
		Total	57.45	447				
	Mother's Education Level	Intergroup	2.77	5	.55	4.47	.000***	.05
		Intragroup	54.68	442	.12			
		Total	57.45	447				
	Household Income	Intergroup	1.77	3	.59	4.71	.003**	.03
		Intragroup	55.68	444	.12			
		Total	57.45	447				
Loneliness	Grade Level	Intergroup	486.81	2	243.40	1.68	.19	--
		Intragroup	64644.21	445	145.27			
		Total	65131.02	447				
	Number of Siblings	Intergroup	1546.68	4	386.67	2.69	.03*	.02
		Intragroup	63584.33	443	143.53			
		Total	65131.02	447				
	Father's Education Level	Intergroup	986.84	5	197.37	1.36	.24	--
		Intragroup	64144.18	442	145.12			
		Total	65131.02	447				
	Mother's Education Level	Intergroup	1954.09	5	390.82	2.73	.02*	.03
		Intragroup	63176.92	442	142.93			
		Total	65131.02	447				
	Household Income	Intergroup	1526.81	3	508.94	3.55	.01**	.02
		Intragroup	63604.20	444	143.25			
		Total	65131.01	447				
Screen Addiction	Grade Level	Intergroup	2.04	2	1.02	1.39	.25	--
		Intragroup	326.60	445	.73			
		Total	328.64	447				
	Number of Siblings	Intergroup	1.51	4	.38	.51	.73	--
		Intragroup	327.13	443	.74			
		Total	328.64	447				
	Father's Education Level	Intergroup	4.40	5	.88	1.20	.31	--
		Intragroup	324.25	442	.73			
		Total	328.64	447				
	Mother's Education Level	Intergroup	2.88	5	.58	.78	.56	--
		Intragroup	325.76	442	.74			
		Total	328.64	447				
	Household Income	Intergroup	5.17	3	1.72	2.37	.07	--
		Intragroup	323.47	444	.73			
		Total	328.64	447				

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

There is a significant differences between students' bullying levels according to their mothers' educational level [$F_{(5, 442)} = 4.47$; $p < .001$]. According to the LSD test result, the bullying levels of students whose mothers were primary school graduates ($\bar{x} = 1.83$, $SD = .36$) and high school graduates ($\bar{x} = 1.77$, $SD = .34$) were significantly higher than the bullying tendency levels of students whose mothers were undergraduate graduates ($\bar{x} = 1.64$, $SD = .34$). In addition, the bullying levels of students whose mothers were secondary school graduates ($\bar{x} = 1.91$, $SD = .40$) were significantly higher than those of students whose mothers were high school graduates ($\bar{x} = 1.77$, $SD = .34$), associate degree graduates ($\bar{x} = 1.74$, $SD = .38$), and bachelor degree graduates ($\bar{x} = 1.64$, $SD = .34$). The calculated effect size, $\eta^2 = .05$, indicated that the difference was at a low level.

Significant differences were found between students' levels of bullying according to the household income variable [$F_{(3, 444)} = 4.71$; $p < .01$]. According to the LSD test result, the bullying levels of students with very low household income ($\bar{x} = 1.84$, $SD = .36$) were significantly higher than the bullying tendency levels of students with medium ($\bar{x} = 1.74$, $SD = .34$) and high household income ($\bar{x} = 1.66$, $SD = .35$). Moreover, the bullying levels of students with low household income ($\bar{x} = 1.80$, $SD = .36$) were significantly higher than the bullying levels of students with high household income ($\bar{x} = 1.66$, $SD = .35$). The calculated effect size, $\eta^2 = .03$, indicated that the difference was at a low level.

The study also found significant differences in students' loneliness levels according to the number of siblings variable [$F_{(4, 443)} = 2.69$; $p < .05$]. According to the LSD test result, the loneliness levels of those with only one sibling ($\bar{x} = 37.53$, $SD = 12.70$) were significantly lower than the loneliness levels of those with five or more siblings ($\bar{x} = 43.60$, $SD = 11.81$). In addition, the loneliness levels of those with two siblings ($\bar{x} = 37.74$, $SD = 12.60$) were significantly lower than the loneliness levels of those with three siblings ($\bar{x} = 40.78$, $SD = 10.53$) and those with five or more siblings ($\bar{x} = 43.60$, $SD = 11.81$). The calculated effect size, $\eta^2 = .02$, indicated that the difference was at a low level.

Significant differences were found between students' levels of loneliness according to their mothers' educational level [$F_{(5, 442)} = 2.73$; $p < .05$]. According to the result of the LSD test, the loneliness level of students whose mothers had a bachelor's degree ($\bar{x} = 35.80$, $SD = 12.69$) was significantly lower than the loneliness level of students whose mothers had completed primary school ($\bar{x} = 42.01$, $SD = 11.46$), secondary school ($\bar{x} = 40.77$, $SD = 12.37$), high school ($\bar{x} = 39.40$, $SD = 11.75$), and master's degree or higher ($\bar{x} = 42.26$, $SD = 12.20$). The calculated effect size, $\eta^2 = .03$, indicated that the difference was at a low level.

The study also revealed significant differences between students' levels of loneliness according to the household income variable [$F_{(3, 444)} = 3.55$; $p < .01$]. According to the LSD test result, the loneliness levels of students with very low household income ($\bar{x} = 42.39$, $SD = 11.03$) were significantly higher than the loneliness levels of students with low household income ($\bar{x} = 38.01$, $SD = 12.17$), medium household income ($\bar{x} = 38.62$, $SD = 11.68$), and high household income ($\bar{x} = 38.67$, $SD = 13.49$). The calculated effect size, $\eta^2 = .02$, indicated that the difference was at a low level.

The results of the study indicated that screen addiction did not exhibit significant differences based on the variables presented in Table 3, while loneliness did not show significant variations according to grade level or the father's education level.

Findings Regarding the Second Research Question

In order to answer the second research question of the study, we examined whether significant relationships existed between bullying, screen addiction, and loneliness levels of primary school students and the frequency of screen use by the participants (students/parents). The results were presented in Table 4 below.

Table 4

The Relationship Between Primary School Students' Screen Addiction, Loneliness, Bullying Levels and Participants' Screen Use Frequency

Variables	\bar{x}	SD	1	2	3	4	5	6
1.Screen Addiction	2.11	.86	1					
2.Bullying	1.77	.36	.10*	1				
3.Loneliness	39.55	12.07	.10*	.33**	1			
4.Student Screen Time	1.96	.92	.43**	.02	.01	1		
5.Father Screen Time	2.38	1.16	.13**	-.08	-.01	.37**	1	
6.Mother Screen Time	1.92	.92	.14**	-.14**	-.03	.33**	.46**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

As seen in Table 4, we found positive and significant relationships between students' levels of screen addiction and all of the other variables. These relationships indicated a moderate level of association with participants' screen use frequency ($.30 < r < .70$), and a statistically low level of association with students' bullying and loneliness levels ($r < .30$). The researchers found a positive and moderate relationship between students' bullying tendencies and loneliness levels. Additionally, a negative and significant relationship appeared between students' bullying tendencies and mothers' frequency of screen use. However, this association was statistically weak. Another important finding was that the researchers identified positive and moderately significant relationships between the frequency of screen use by the participants (student-mother-father).

Findings Regarding the Third Research Question

To answer the third research question of the study, we examined whether there were variables that predicted bullying tendencies among primary school students. The results were shown in Table 5 below.

Table 5

Variables Predicting the General Bullying Tendencies of Primary School Students and Multicollinearity of Analyses

Variables	\bar{x}	<i>SD</i>	<i>B</i>	<i>SH_B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>TOL</i>	<i>VIF</i>
Gender	1.50	.50	.13	.03	.18	3.92	.00***	.95	1.06
Loneliness	39.55	12.07	.01	.00	.33	7.54	.00***	.98	1.02
Screen Addiction	2.11	.86	.02	.02	.05	.98	.33	.79	1.27
Child Screen Time	1.96	.92	.01	.02	.03	.57	.57	.69	1.45
Mother Screen Time	1.92	.92	-.04	.02	-.11	-2.18	.03*	.75	1.33
Father Screen Time	2.38	1.16	-.01	.02	-.04	-.73	.47	.73	1.37

$F_{(6-441)} = 14.153$; $p < .001$; $R = .402$; $R^2 = .161$

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

As seen in Table 5, all variables together significantly predicted bullying ($F_{(6-441)} = 14.153$; $p < .001$). Upon examining the variables, we found that the variables of students' gender, level of loneliness, and mother's frequency of screen use significantly predicted general bullying tendency, while screen addiction, students' and fathers' frequency of screen use did not significantly predict bullying. We identified that students' gender and loneliness level were positive predictors of bullying tendency, while the variable of mother's screen usage frequency acted as a negative predictor of bullying tendency. Finally, we found that all variables included in the model explained 16% of the bullying tendency.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The results of the current study indicated that primary school students have a low perception of bullying, screen addiction, and loneliness is consistent with previous literature (Aktan, 2022; Çom-Aybal, 2021; Demirel, 2022; Furuncu, 2022; Sevgili-Koçak & Kan, 2019). Şahin (2015) highlighted that children in this age group tend to be more compliant with parental commands, more obedient, and easier to manage. Furthermore, he suggested that these children often alleviate feelings of loneliness and boredom by engaging with digital screen content. Based on these observations, the researchers proposed that children in this developmental stage might not perceive behaviors such as bullying, screen addiction, and loneliness—often considered negative by adults—in the same way. Due to their limited social experiences and being in the early stages of socialization, they may lack full awareness of these behaviors and their potential negative implications (Muslu & Bolşık, 2009).

The study found that the level of bullying among female students was lower than that of male students. This finding is consistent with some studies in the literature (Balak, 2017; Demirel, 2022). Şahan (2020) suggested that aggressive behaviors displayed by males are more socially accepted than those exhibited by females, which may have contributed to this result. These findings emphasize the significant influence of the environment on gender roles. Several factors within this environment—including parenting style, media content, geographical location, and cultural and social roles—can shape gender-related behaviors. For example, the research was conducted in Mardin, a region where patriarchal views are prevalent (Artar & Fildiş, 2021).

In the study, it was determined that girls had lower screen addiction levels than boys. It was seen that different findings were found in the literature regarding this finding (Ceyhan, 2011; Demirel, 2022; Güney & Taştepe, 2020). Several explanations for males' higher screen addiction levels are provided in the literature, including the male-centric focus of the digital gaming industry (Griffiths, 2008) and the lower prevalence of social media usage among females at this age (Furuncu, 2019). During the period when internet cafes were widespread in Turkey, males were more likely to use these spaces, contributing to longer screen time. However, it can be argued that the gender gap in screen time and addiction has narrowed in recent years, due to the evolving and more diverse digital content available today, which appeals to individuals across all demographic groups and is more easily accessible.

It is seen that there are studies that overlap with the finding that the bullying tendency levels of fourth grade students are significantly higher than the bullying tendency levels of second and third grade students (Demirel, 2022). Research has suggested that more dominant students may engage in aggressive behaviors toward those perceived as weaker (Özdinçer-Arslan & Savaşer, 2009). It can be said that this situation is caused

by the behavior of establishing superiority that has been going on in society since the past.

The researchers also found that students with fewer siblings exhibited significantly lower bullying tendencies than those with more siblings, a result that aligns with findings by Gürbüz (2021). According to Wolke and Skew (2012), individuals who face bullying from siblings at home tend to show higher aggression in school settings. Dysfunctional family environments, such as poor sibling relationships or a larger number of children, could contribute to sibling-related bullying, which might extend to school or other social interactions.

The study finding that the loneliness levels of students with more siblings are higher than others is in line with some studies in the literature (Duyan et al., 2015; Kök-Eren & Örsal, 2018; Körler, 2011). It was suggested that as family size increases, the time and attention parents can give to each child decreases, contributing to greater feelings of isolation. However, not all research supports this finding; for instance, Aktan (2022) did not identify a significant relationship between sibling number and loneliness. Yavuzer (1996) noted that while being an only child may provide certain advantages (such as more focused care), it may also result in challenges with socialization and a sense of loneliness due to the absence of siblings. The researchers concluded that family structure, including factors like divorce, economic status, and cultural environment, plays a significant role in shaping these experiences.

The researchers noted that the tendency for bullying among students whose parents had lower educational levels (high school or below) was significantly higher than those whose parents had higher educational levels (associate degree or above), which aligns with findings in the literature (Balak, 2017; Demirel, 2022; Gürbüz, 2021). The family's role in a child's social development is crucial, and parental education level significantly influences parenting competence (Pekdoğan & Kanak, 2015). Parents with higher education are generally more capable in child-rearing, offering better guidance, stronger interactions, and a greater understanding of child development (Coleman & Karraker, 2000). This likely explains why children of more highly educated parents tend to exhibit lower levels of bullying.

The results of the study show that as mothers' education levels increased, students' loneliness decreased, which corresponds with prior research (Aktan, 2022; Körler, 2011). Higher-educated parents tend to be more skilled at interacting with their children, leading to healthier emotional outcomes for their children (Coleman & Karraker, 2000). It can be said that the social skills of the parents are also effective on the loneliness of the child.

In the study, it was found that the bullying tendencies of students with very low and low household income were significantly higher than those of students with medium and high household income. Tippett and Wolke (2014) found that low-income students were more likely to be involved in bullying, either as victims or perpetrators. UNICEF (2015) reported that students from lower-income families or living in deprived areas were more prone to bullying. The researchers suggested that low household income can lead to familial stress and anxiety, potentially contributing to bullying behavior in these families.

It has been observed that there are studies that overlap with the finding that the loneliness levels of students with very low household income are significantly lower than the loneliness levels of students with low, medium and high household income (Aktan, 2022; Körler, 2011; Köse, 2009). Yet, Kısa (2018) found no significant relationship between income and loneliness. Low-income families may not be able to realize social activities that require financial means (Körler, 2011). On the other hand, it is a known fact that many social activities can be done without financial means. Accordingly, as loneliness is not a situation that can be eliminated with financial means, it is not possible to say that all high-income students do not suffer from loneliness or that all low-income students experience loneliness.

A moderately strong and positive relationship between bullying and loneliness was found, which is consistent with other studies (Demirel, 2022; Eminoğlu, 2018). Children with social skills deficits may struggle with relationships, leading to aggression or becoming targets of bullying (Cassidy & Asher, 1992). Randall (2003) described bullies as "socially blind," meaning they misinterpret social cues and perceive threats, resulting in conflict and loneliness.

A weak but positive relationship between bullying and screen addiction was also found, which is consistent with other studies (Demirel, 2022; Hazar & Ekici, 2021). It has been determined that children are likely to identify the characters on digital screens with themselves, and children who model these characters can exhibit similar behaviors (Hazar & Ekici, 2021). Çakır (2013) found that the mothers of children who injured, killed or destroyed their rivals in computer games responded "yes" to the question "Do you think your child enjoys these situations?". This situation indicates that children are affected by the content they spend time with. There are also research findings that do not overlap with the findings of this study. Elmacıgil (2021) found a significant-negative relationship between peer bullying and computer game addiction. According to him, children addicted to digital games fulfill their impulses such as aggression in virtual environments and

do not need these impulses in real life. He also stated that since these children are less present in real life, their social interactions are limited and they experience less conflict. Şahin (2005), on the other hand, found no significant relationship between screen addiction and bullying. Children of parents who play an active role over their children use screens in a more controlled manner and thus spend more time with educational and strategic content that does not contain negative examples. Accordingly, children's use of screens with conscious parental control and guidance with content that is beneficial to them and does not have negative effects may also reduce their level of bullying. These findings suggest that policy makers should be more sensitive to the negativities in digital screen content and that more emphasis should be placed on the conscious use of technology in educational settings such as schools.

The results of the current study show a significant positive relationship between loneliness and screen addiction, which aligns with some studies (Demirel, 2022; Kısa, 2018; Kök-Eren & Örsal, 2018), but contrasts with others (Ergün et al., 2020; Salyıcı & Yöndem, 2020). Some studies suggest that children with social skills deficits may turn to screens to alleviate their loneliness (Salyıcı & Yöndem, 2020), while others argue that children believe they can build social connections online, reducing their loneliness (Odabaşı, 2010; Şahin, 2009). Göksu (2022) cautioned that while screen interactions may alleviate loneliness, they cannot replace healthy socialization, which can lead to unhealthy development. Accordingly, although screen use has many benefits such as socializing and having fun, it can also lead to negative situations such as loneliness in case of excessive use.

In the analyses conducted to answer the last research question, it was determined that the bullying tendencies of primary school students were positively predicted by the variables of loneliness and gender, and negatively predicted by the variable of mother's screen usage frequency. Regarding loneliness predicting bullying, it is stated that bullies or bullying victims may become lonely due to their lack of social skills (Smokowski & Kopasz, 2005). It has been found that children with inadequate social skills may be shy, academically unsuccessful, maladaptive and aggressive (Cassidy & Asher, 1992). Children who have been maltreated by their caregivers or environment are more likely to develop unattainable, unreliable and threatening expectations in their relationships with others (Capaldo & Perrella, 2018). Accordingly, it can be said that long-term loneliness can cause many negative effects such as insecurity, aggression and school failure.

Regarding the gender variable predicting bullying; in many studies, it has been found that boys have higher bullying tendencies than girls (Balak, 2017; Demirel, 2022; Furuncu 2019). It has been observed that society considers aggressive behaviors exhibited by boys more normal (Şahan, 2020). Accordingly, it can be said that social returns can lead to the formation of such situations.

This finding, which is not found in the literature, regarding the negative prediction of the frequency of mother's screen use by the bullying status, may be a first. Accordingly, it is thought that children who have the opportunity to use screens (such as smartphones, televisions, tablets) that their mothers do not use may have increased their bullying levels as a result of interacting with aggressive content that encourages bullying. Studies on this new and different finding may contribute to the fight against bullying.

This study has some limitations. The research was conducted only in Artuklu district of Mardin. It has been observed that research at this age level is limited in our country. In order to increase the representation rate at the national level, studies with participants from every region can be conducted. The screen addiction levels of the students were determined by asking their parents. Although parents did not write identifying information on the scales, they may have been protective of their children while answering the forms. In this respect, scales that can be answered directly by the students themselves can be developed for students' screen addiction levels. Qualitative research can be conducted to obtain more in-depth information from students. Students' teachers can also be included in the process.

High bullying and screen addiction levels among males in Mardin reflect the region's patriarchal social structure. In such societies, aggressive male behavior is normalized, which may influence bullying tendencies. Men can be prioritized in future studies on preventing violent and aggressive behaviors and promoting the conscious use of technology.

As a result, knowing, emphasizing, adapting and implementing these relationships between bullying, screen addiction and loneliness by educational stakeholders can facilitate reaching healthy results in solving problems. The close relationships between the frequency of screen use of the participants (students and parents) in the study also show us how important it is for children and parents to use technology consciously. As Kılıman et al. (2024) emphasized, children's use of digital technology should be controlled. The task here lies primarily with education policy makers and education stakeholders who can provide parent trainings. Providing guidance to those responsible for parent education, such as school psychological counselors, in the light of up-to-date information on the conscious use of technology, digital literacy, digital citizenship, spending

more time in the social environment, building more playgrounds, bullying and loneliness, providing practical trainings and reflecting this information to policy makers, schools, parents, teachers and students can benefit our social development.

REFERENCES

- Aktan, P. (2022). *Investigation of primary school students' lonely levels and friendship qualities in terms of various variables*. (Publication No: 768509). [Master thesis, Çukurova University]. YÖK National Thesis Center.
- Artar, T., & Fildiş, A. T. (2021). Gender equality discourse and applications in Turkey: Comparative analysis. *Marmara University Journal of Women and Gender Studies*, 5(1), 1-18.
- Asher, S. R., Hymel, S. & Renshaw, P. D. (1984). Loneliness in children. *Child Development*, 55(4), 1456-1464 <https://doi.org/10.2307/1130015>
- Asher, S. R. & Paquette, J. A. (2003). Loneliness and peer relations in childhood. *Current Directions in Psychological Science*, 12(3), 75-78. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.01233>
- Balak, D. (2017). *Examination of the relations among primary school students' levels of emotional intelligence, peer bullying and sense of school belonging*. (Publication No: 469629). [Master thesis, Marmara University]. YÖK National Thesis Center.
- Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F. & Zafer, R. (2020). Problematic internet use in the covid-19 pandemic: A qualitative study. *Kirsehir Ahi Evran University Journal of Health Sciences*, 1(3), 126-140
- Boyacı, M. (2019). Internet addiction research in Turkey: A content analysis study. *The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), 777-795 <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2019.6.3.0030>
- Bradshaw, C. P. (2015). Translating research to practice in bullying prevention. *American Psychologist*, 70(4), 322-332 <https://doi.org/10.1037/a0039114>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (21. Edition). Ankara: Pegem Akademi.
- Capaldo M., Perrella R. (2018). Child maltreatment: An attachment theory perspective. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 6(1), 1-19. <https://doi.org/10.6092/2282-1619/2018.6.1822>
- Cassidy, J. & Asher, S. R. (1992). Loneliness and peer relations in young children. *Child Development*, 63(2), 350-365 <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1992.tb01632.x>
- Ceyhan, A. A. (2011). Predictors of adolescents' problematic internet use levels. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 18(2), 85-94.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (second edition). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school-age children: Conceptualization, measurement and correlates. *Family Relations*, 49(1), 13-24 <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00013.x>
- Coplan, R. J. & Weeks, M. (2009). Shy and soft-spoken: Shyness, pragmatic language and socio-emotional adjustment in early childhood. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 18(3), 238-254 <https://doi.org/10.1002/icd.622>

- Çakır, H. (2013). Taking the opinions of parents and specifying the effects on students about computer games. *Mersin University Journal Of The Faculty Of Education*, 9(2), 138-150 <https://doi.org/10.17860/efd.89744>
- Çom-Aybal, N. (2021). *Examining screen addiction tendency in children aged 4-11 and evaluating attitude of parents towards the prevention of screen addiction*. (Publication No: 674047). [Medical specialty thesis, University of Health Sciences]. YÖK National Thesis Center.
- Demirel, S. (2022). *Examination of the correlation between primary school students' levels of technology addiction and problem solving skills, peer bullying and social anxiety*. (Publication No: 718415). [Master thesis, Marmara University]. YÖK National Thesis Center.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C., & Miller, A. L. (2019). Development and validation of the problematic media use measure: A parent report measure of screen media "addiction" in children. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 2-11 <https://doi.org/10.1037/ppm0000163>
- Dölek, N. (2002). *Resarching bullying behavior of student and a model for a prevention program*. (Publication No: 320413). [PhD thesis, Marmara University]. YÖK National Thesis Center.
- Dupper, D. (2002). *School social work: Skills and interventions for effective practice*. John Wiley & Sons, INC, New Jersey.
- Duyan, V., Var, E. Ç. & Kılıç, E. (2015). The daptation study of the loneliness scale for children to Turkish. *Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care*, 9(2), 40-45
- Elmacıgil, Y. A. (2021). *Examination of the relationship between computer game addiction and peer bullying among primary school children*. (Publication No: 674159). [Master thesis, Üsküdar University]. YÖK National Thesis Center.
- Eminoğlu, M. (2018). *The role and regulatory role of psychological stability between social and emotional life and drugs in adolescents*. (Publication No: 503234). [Master thesis, Bayburt University]. YÖK National Thesis Center.
- Ergün, N., Göksu, İ. & Sakız, H. (2020). Effects of phubbing: Relationships with psychodemographic variables. *Psychological Reports*, 123(5), 1578-1613 <https://doi.org/10.1177/0033294119889581>
- Furuncu, C. (2019). *Validity and reliability study of Turkish version of problematic media use measure: A parent report measure of screen addiction in children*. (Publication No: 598058). [Master thesis, İstanbul University]. YÖK National Thesis Center.
- Göksu, İ. (2022). Dijital oyunlarda güvenlik [Security in digital games]. H. İ. Bülbül, Ş. Sağıroğlu, M. Küçükali, Y. Samur, A. Kılıç ve Ş. Bayzan (Ed.). *Dijital oyunlar -1: Araçlar, metodolojiler, uygulamalar ve öneriler*. Güvenli internet merkezi açık kaynak içerik üretme projesi kitap serisi #2. inside. (541-578). Ankara: Nobel Akademi Yayınevi.
- Griffiths, M. D. (2008). Videogame addiction: Fact or fiction? T. Willoughby and E. Wood (Ed.). *Children's learning in a digital world* (85-103). Blackwell Publishing. <https://doi.org/10.1002/9780470696682.ch4>
- Güney, M. & Taştepe, T. (2020). Social media usage and social media addiction in adolescents. *Journal of Ankara Health Sciences*, 9(2), 183-190 <https://doi.org/10.46971/ausbid.757713>
- Gürbüz, S. (2021). *An investigation of peer bullying in foreign students in primary schools according to varios variables*. (Publication No: 702304). [Master thesis, Necmettin Erbakan University]. YÖK National Thesis Center.

- Hattie, J. A. C. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203887332>
- Hazar, Z. & Ekici, F. (2021). Investigation of the relationship between digital game addiction and cognitions bullying of secondary school students. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 26(1), 1-15
- İrfaner, S. (2009). *Bullying incidents taking place among students and students', teachers' and school administrators' attitudes and views on bullying incidents*. (Publication No: 257619). [PhD Thesis, Hacettepe University]. YÖK National Thesis Center.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2018). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (9. Edition) Ankara: Dinamik Akademi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (11. Edition). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, A. (2005). Çocuklar için yalnızlık ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 220-237
- Kemp, S. (2023). *Digital 2023: Global overview report*. Datareportal. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report> Access Date: 24.12.2023
- Kılıman, S., Ergün, N., Aslan, A., & Göksu, İ. (2024). The role of technological devices in parent-children interactions: The correlated variables of children's well-being and life satisfaction. *E-Learning and Digital Media*. <https://doi.org/10.1177/20427530241229660>
- Kırbaş, Ş., Taşmektepligil, Y., & Üstün, A. (2007). To examine the reasons directing young to the violence and the role of the sports activities preventing violence in secondary schools: Amasya city center sample. *Spormetre the Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 5(4), 177-185 https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000089
- Kim, Y. S. & Leventhal, B. (2008). Bullying and suicide. A review. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 20(2), 133-154 <https://doi.org/10.1515/IJAMH.2008.20.2.133>
- Kısa, Ö. (2018). *Investigating the relationship between loneliness and social skills level with internet addiction of secondary school students*. (Publication No: 522967). [Master thesis, Kırklareli University]. YÖK National Thesis Center.
- Kök-Eren, H. ve Örsal, Ö. (2018). Computer game addiction and loneliness in children. *Iranian Journal of Public Health*, 47(10), 1504-1510
- Körler, Y. (2011). *Loneliness levels of middle school students in terms of various variables and the relationship between loneliness and social emotional learning skills*. (Publication No: 286824). [Master thesis, Anadolu University]. YÖK National Thesis Center.
- Köse, E. (2009). *A study of the loneliness and social support levels of the high school students living in dormitories and those living with their families*. (Publication No: 239339). [Master thesis, Dokuz Eylül University]. YÖK National Thesis Center.
- Küçükvardar, M. (2019). *A research on technology addiction and digital invasion in the informatics age* (Publication No: 588652). [PhD thesis, Marmara University]. YÖK National Thesis Center.
- Lin, T. T., Kononova, A. & Chiang, Y. H. (2019). Screen addiction and media multitasking among American and Taiwanese users. *Journal of Computer Information Systems*, 60(6), 583-592 <https://doi.org/10.1080/08874417.2018.1556133>
- Muslu, G. K. & Bolşık, B. (2009). Internet use in children and young people. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450

- OECD (2019). *PISA 2018 Assessment and analytical framework*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>
- Odabaşı, H. F. (2010). *Bilgi ve iletişim teknolojileri ışığında dönüşümler* [Transformations in the light of information and communication technologies]. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do?* Oxford: Blackwell. <https://doi.org/10.1002/pits.10114>
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: Facts and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 4(6), 196-200 <https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10772640>
- Özdingör-Arslan, S. & Savaşer, S. (2009). Okulda zorbalık [Bullyin at school]. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(184), 218-227.
- Pekdoğan, S. & Kanak, M. (2015). Preschool education candidates perceptions related to creativity: A sample analysis of metaphors. *The Journal of International Education Science*, (3), 138-147
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler [School bullying: Definition, types, related factors and precautions]. *Education Sciences: Theory & Practice*, 2(2), 531-562
- Pişkin, M. (2010). Examination of peer bullying among primary and middle school children in Ankara. *Education and Science*, 35(156), 175-189
- Randall, P. (2003). *Adult bullying: Perpetrators and victims*. London: Routledge.
- Sallayıcı, Z. & Yöndem, Z. (2020). Relationship between level of computer game addiction and behavioral problems among children. *Journal of Dependence*, 21(1), 13-23
- Sevgili-Koçak, S. & Kan, A. (2019). Investigation of the relationships among social emotional skills, friendship quality and loneliness level: A research on gifted students. *Turkish Studies*, 14(7): 3939-3952
- Smokowski, P. R. & Kopasz, K. H. (2005). Bullying in school: An overview of types, effects, family characteristics and intervention strategies. *Children & Schools*, 27(2), 101-110 <https://doi.org/10.1093/cs/27.2.101>
- Swearer, S. M., Collins, A. & Berry, B. (2012). Bullying. *Encyclopedia of Human Behavior: Second Edition* içinde (417-422). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-375000-6.00077-X>
- Şahan, Ö. (2020). *Akran zorbalığı*. İstanbul: Pozitif Yayınevi.
- Şahin, A. (2015). The effects of computer games on 4th, 5th, and 6th grade students' tendency to violence. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 1359-1376 <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8658>
- Şahin, M. C. (2009). New millenium learners features. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 9(2), 155-172
- Tabachnick, B. C. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6th)*. Boston, MA: Pearson.
- Tippett, N. & Wolke, D. (2014). Socioeconomic status and bullying: A meta analysis. *American Journal of Public Health*, 104(6), 48-59 <https://doi.org/10.2105/AJPH.2014.301960>
- TÜİK. (2021). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) Access Date: 15.01.2024

- TBMM. (2020). *Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu* [Report of the parliamentary investigation commission established to investigate the suspicious deaths of children, especially Rabia Naz Vatan, and to determine the measures to be taken in this regard]. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss224.pdf> Access Date: 15.01.2024
- UNESCO. (2019). *Behind the numbers: Ending school violence and bullying*. Scientific and Cultural Organization, France. <https://doi.org/10.54675/TRVR4270>
- UNICEF. (2015). Investigating the prevalence and impact of peer abuse (bullying) on the development of Jamaica's children report. *An Assessment of the Variables that Contribute to Bullying*. <https://www.unicef.org/jamaica/reports/investigating-prevalence-and-impact-peer-abuse-development-jamaicas-children> Access Date: 15.01.2024
- WHO. (2012). Social determinants of health and well-being among young people. *Health behaviour in school-aged children (HBSC) study: International report from the 2009/2010 survey*. Health policy for children and adolescents. Regional office of Avrupa. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289014236> Access Date: 09.02.2024
- Wolke, D. & Skew, A. (2012). Bullying among siblings. *Adolescence Medical Health*, 24(1), 17-25 <https://doi.org/10.1515/ijamh.2012.004>
- Yavuzer, H. (1996). *Ana- baba ve çocuk* [Father-mother and child]. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilay. (2020). *Teknoloji bağımlılığı, koronavirüs dijital bağımlılığı tetikledi* [Technology addiction, coronavirus triggered digital addiction]. <https://www.yesilay.org.tr/tr/makaleler/koronavirus-dijital-bagimligi-tetikledi> Access Date: 09.02.2024
- Yosep, I., Mardhiyah, A., Suryani, S., Mediani, H. S., & Hazmi, H. (2024). Experiences of bullying behavior among students in the school: A qualitative study. *Environment and Social Psychology*, 9(2). <https://doi.org/10.54517/esp.v9i2.2082>